

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Факультет психології
Кафедра педагогіки**

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Виконав:
студент 2-го курсу
магістратури, спеціальності ПВШ
Ганаженко Данило Дмитрович
_____ (підпис)

Науковий керівник:
доктор педагогічних наук, професор
Плахотнік Ольга Василівна
_____ (підпис)

Допущено до захисту
Кафедрою педагогіки
Протокол № ____ від ____
Завідувач кафедри _____

Робота захищена «__» _____ 20__ р.
З оцінкою _____

Київ 2024

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЗАХІДНИХ, ПІВНІЧНИХ І ПІВДЕННИХ КРАЇНАХ ЄС	6
1.1. Понятійно-категорійний апарат дослідження	6
1.2. Розвиток мереж закладів вищої освіти в західних країнах ЄС	11
1.3. Розвиток мереж закладів вищої освіти в північних країнах ЄС	18
1.4. Розвиток мереж закладів вищої освіти в південних країнах ЄС	21
Висновки до першого розділу	29
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЦЕНТРАЛЬНИХ І СХІДНИХ КРАЇНАХ ЄС	32
2.1. Розвиток мереж закладів вищої освіти в центральних країнах ЄС	32
2.2. Розвиток мереж закладів вищої освіти в східних країнах ЄС	40
Висновки до другого розділу	47
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ КАНДИДАТАХ У ЧЛЕНИ ЄС	50
3.1. Розвиток мереж закладів вищої освіти в Україні [1-2]	50
3.2. Розвиток мереж закладів вищої освіти в інших державах зі статусом кандидатів у члени Європейського Союзу	53
Висновки до третього розділу	62
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Актуальність. Сучасна діяльність України у всіх сферах безперервно пов'язана з європейським вектором руху. Це має як безпосередній прояв у роботі органів влади, так і значну підтримку громадян країни. Ключовим досягненням на шляху до інтеграції з Європейським Союзом стало надання 23 червня 2022 р. Європейською Радою статусу кандидата в члени ЄС. Попри значимість цієї події, вона є лише проміжковим етапом у процесі впровадження ключових реформ з наближення до стандартів та підходів ЄС у всіх сферах суспільного життя. Тобто процес інтеграції було розпочато до 2022 року і він надалі залишатиметься основним пріоритетом державної політики та зусиль громадянського суспільства.

Інтеграційний процес також стосується сфери освіти та, зокрема, вищої освіти. Через цифровий розвиток суспільства, виникнення глобальних криз (таких як епідемія Covid-19 чи повномасштабна російсько-українська війна) та зміну запитів здобувачів освіти, система вищої освіти в Україні та країнах ЄС безперервно змінюється та вдосконалюється. Кожна окрема країна застосовує свої підходи, проте відпрацьовуються і загальні принципи та тенденції. Триваюча інтеграція України з європейським простором вищої освіти потребує кращого розуміння того як розвиваються системи України та країн ЄС, їх детального порівняння. Одним з першочергових аспектів такого порівняння можуть стати мережі закладів вищої освіти.

Додатковою причиною, яка впливає на актуальність даного дослідження, є запланована Міністерством освіти та науки України реформа вищої школи. Серед складових запланованої політики є модернізація мережі закладів освіти та наукових установ. Аналіз чинної мережі, досвід та практики країн ЄС мають лягти в основу рішень щодо такої модернізації.

Ступінь дослідження проблеми. Впровадження європейських освітніх стандартів, порівняння підходів країн ЄС та України у розвитку вищої школи

та пов'язані проблематики мають значне висвітлення у багатьох дослідників. Серед них пропоную виокремити: П. Абхілаша, В. Анрущенко, В. Байденко, О. Балицький, Ю. Беляєв, В. Білоус, В. Віткін, В. Воронкова, О. Дашковську, В. Погребняка, С.Піддубна, О.Плахотнік, А. Сапіра, І. Сологуб, А. Холфельдера.

Метою дослідження є визначення та порівняння тенденцій розвитку мереж закладів вищої освіти України та країн ЄС.

Об'єкт дослідження — система вищої освіти України і країн ЄС.

Предмет дослідження — тенденції розвитку мереж закладів вищої освіти України та країн ЄС.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати категорійно-понятійний апарат, нормативні та педагогічно-психологічні джерела з проблеми дослідження.
2. З'ясувати тенденції та особливості, які характерні для розвитку Української мережі закладів вищої освіти, мереж закладів освіти інших кандидатів у члени ЄС та країн ЄС.
3. Визначити можливості використання досвіду країн ЄС та інших кандидатів у члени для проведення реформ пов'язаних з освітньою мережею.

У процесі роботи використано комплекс **методів дослідження:**

- аналіз філософської, педагогічно-психологічної та методичної літератури з метою уточнення ключових понять дослідження;
- інтерпретаторсько-аналітичний метод було використано з метою синтезу, аналогії, систематизації, узагальнення української і зарубіжної літератури;
- метод порівняльно-історичного аналізу дав можливість виявити зміни в розвитку вищої освіти європейських країн, визначити основні риси в організації та здійсненні підготовки фахівців у закладах вищої освіти Європи та України;

- метод теоретичного узагальнення забезпечив можливість аналізу вихідних положень дослідження, сприяв формулюванню висновків та оцінок;
- емпіричні методи для вивчення науково-методичної документації.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вивчення та узагальнення наукової літератури і нормативно-правових документів з теми дослідження дає можливість виявлення актуальних принципів побудови, функціонування та розвитку мереж закладів вищої освіти в Україні та країнах Європейського Союзу.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що теоретичний і практичний матеріал, зібрані та проаналізовані наукові джерела можуть бути використані при прийнятті рішень щодо модернізації мережі закладів вищої освіти та інтеграційних процесів в Україні.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки.

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЗАХІДНИХ, ПІВНІЧНИХ І ПІВДЕННИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1. Понятійно-категорійний апарат дослідження.

Згідно із завданнями дослідження, варто визначити його базові поняття, а саме: «освітня мережа», «заклад вищої освіти», «мережа закладів вищої освіти», «якість освіти», «рейтинги якості освіти», «європейський простір вищої освіти».

А також обрати та обґрунтувати розподіл країн у цьому дослідженні, світові рейтинги якості освіти, які буде враховано при аналізі розвитку мереж закладів вищої освіти в країнах ЄС, країнах кандидатах у члени ЄС та Україні.

Поняття «освітня мережа».

Освітня мережа – це багатокомпонентна структура, що складається з навчальних закладів, які взаємодіють між собою, доповнюють роботу один одного та переслідують спільні цілі.

В основі освітньої мережі є заклади освіти, те як відбувається розподіл навантаження між ними, їх ефективність та кількість [35].

Формування освітніх мереж напряму пов'язано з впровадження обов'язкової середньої освіти, необхідністю державі впроваджувати стандарти освіти для всіх освітніх рівнів, реалізовувати освіту для великої кількості населення та контролювати її якість.

Освітні мережі мають багато факторів формування. Зазвичай, вони не створюються спеціально, а розвиваються на основі вже наявних закладів, демографічних запитів, державної та регіональної політики у сфері освіти [12].

Поняття «заклад вищої освіти».

Різні країни можуть мати різний підхід до поняття закладів вищої освіти, їх виокремлення у національній освіті. Проте загальні складові зберігаються та тотожні для всіх країн Європи.

Згідно з українським законодавством, а саме законом “Про вищу освіту”, “заклад вищої освіти - окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей” [43].

Поняття «мережа закладів вищої освіти».

Відповідно до вже визначених понять “освітня мережа” та “заклад вищої освіти”, ми можемо сформулювати поняття «мережа закладів вищої освіти».

Мережа закладів вищої освіти – це багатокomпонентна структура, що складається з закладів вищої освіти, які взаємодіють між собою, доповнюють роботу один одного та переслідують спільні цілі з провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Поняття «якість освіти».

Якісна освіта є однією з цілей сталого розвитку, тому поняття активно досліджується міжнародними організаціями, визначаються основні

принципи, які вкладаються у поняття. Візьмемо за основу два основні принципи, які було виділено ЮНЕСКО [9].

Саме ці два принципи характеризують більшість спроб визначити якість освіти: перший визначає когнітивний розвиток учнів як головну чітку мету всіх систем освіти. Відповідно, успіх, з яким системи досягають цього, є одним із показників їх якості.

Друга підкреслює роль освіти у сприянні цінностям і ставленням відповідального громадянства, а також у вихованні творчого та емоційного розвитку. Досягнення цих цілей складніше оцінити та порівняти між країнами.

Крім них, виділяють менш вагомі фактори, вагомі для якості освіти. Проте вони можуть бути класифіковані до одного з цих принципів, як їх складова, і обираються вже для окремих рейтингів та аналізів.

Поняття «рейтинги якості освіти».

Відповідно до поняття «якість освіти», рейтинги освіти аналізують якість освіти у країнах чи окремих закладах освіти. На основі обраних авторами критеріїв, зібраної інформації та її аналізу рейтинги якості освіти виставляють кожній країні чи закладу певну кількість балів. На основі цих балів і складається рейтинг, відбувається порівняння країни чи закладів освіти.

Світові рейтинги якості вищої освіти.

Наразі існує три найбільш авторитетні рейтинги якості вищої освіти, які складаються трьома незалежними установами та роблять найбільш детальний аналіз ЗВО по всьому світу.

“Times Higher Education Impact Rankings” є єдиним глобальним рейтингом, який оцінює університети в критеріях Цілей сталого розвитку ООН. Автори рейтингу, щоб забезпечити комплексне та збалансоване

порівняння, роблять акцент на чотирьох широких сферах: дослідження, управління, охоплення та викладання [46].

В основі аналізу за цілями сталого розвитку ООН від “Times Higher Education Impact Rankings” є ціль “якісна освіта” та аналіз університетів за їх впливом не тільки на вищу освіту, а і на раннє навчання та навчання протягом усього життя, їхні педагогічні дослідження та їхню відданість інклюзивній освіті [47].

До останнього списку “Times Higher Education Impact Rankings” увійшли 1304 університети зі 109 країн/регіонів.

“QS World University Rankings” щорічно створює свій рейтинг вже протягом 20-и років. У 20-му випуску “QS World University Rankings” представлено 1500 закладів у 104 місцях.

Це єдиний глобальний рейтинг, який робить додатковий акцент аналізі на можливості працевлаштування для випускників. У 2024-му році “QS World University Rankings” представили три нові показники у своїх критеріях: стійкість, результати працевлаштування та міжнародну дослідницьку мережу.

Результати “QS World University Rankings” базуються на аналізі 17,5 мільйонів наукових робіт і експертних думках понад 240 000 викладачів і роботодавців [48].

Останній ключовий рейтинг від Центру університетів світового класу, Вищої школи освіти Шанхайського університету Цзяо Тонг та ShanghaiRanking Consultancy випускає свої списки ЗВО з 2003 року. “Academic Ranking of World Universities” використовує шість об’єктивних показників для рейтингу світових університетів, включаючи кількість випускників і співробітників, які отримали Нобелівські премії та медалі Філдса, кількість високоцитованих дослідників, відібраних Clarivate, кількість статей, опублікованих у журналах Nature і Science, кількість статей, індексованих у Science. Citation Index Expanded та Social Sciences Citation Index у Web of Science, а також продуктивність університету на душу

населення. Щороку “Academic Ranking of World Universities” оцінює понад 2500 університетів, та складає перелік з 1000 найкращих [42].

Поняття «європейський простір вищої освіти».

Європейський простір вищої освіти — результат політичної волі 48 країн, які розбудовують простір на спільних цінностях і використовуючи спільні інструменти. А саме здійснюють реформи у вищій освіті на основі спільних ключових цінностей, таких як академічна свобода, інституційна автономія та участь студентів і персоналу в управлінні вищою освітою.

Завдяки Болонському процесі, країни, установи та зацікавлені сторони постійно адаптують свої системи вищої освіти, роблячи їх більш сумісними та зміцнюючи їхні механізми забезпечення якості. Процес офіційно розпочався у 1999 році, коли 19 червня перші 29 країн підписали спільну декларацію в Болоньї [45].

Розподіл країн, що досліджуються, на підгрупи.

Враховуючи фактор членства в ЄС як частину цього дослідження, логічно виходить первинний розподіл на країни члени ЄС та країни зі статусом кандидатів у члени ЄС.

У подальшому країни ЄС можуть бути розподілені за географічним принципом, якому притаманні спільні історичні ознаки, щільніша взаємодія у політичній (зокрема щодо освітньої політики) взаємодія. Так виділяються західні, південні, східні, центральні та північні країни ЄС.

Через необхідність співставити розвиток мереж закладів вищої освіти в Україні з іншими країнами дослідження, окремо серед країн кандидатів у члени ЄС виділимо Україну.

1.2. Розвиток мереж закладів вищої освіти в західних країнах ЄС

Мережа закладів вищої освіти Бельгії [49]

Освітня мережа в Бельгії відображає федеральну структуру країни та мовні спільноти. Вона організована за трьома мовними спільнотами: Фламандською спільнотою, Французькою спільнотою та Німецькою спільнотою. Кожна спільнота має автономію у відношенні до своїх навчальних закладів, що призводить до децентралізованої системи з різними характеристиками в кожному регіоні.

Освітня мережа в Фламандській спільноті включає університети та університетські коледжі (*hogescholen*). Університети зосереджуються на академічних дослідженнях та пропонують широкий спектр бакалаврських, магістерських і докторських програм. Університетські коледжі пропонують професійно орієнтовані бакалаврські програми та деякі магістерські програми.

У Французькій мережа вищої освіти складається з університетів, закладів вищої освіти соціального просування (*enseignement supérieur de promotion sociale*) та мистецьких коледжів. Університети пропонують різноманітні академічні програми, тоді як інші заклади зосереджуються на професійному та професійному навчанні.

Німецька спільнота є найменшою, з меншою кількістю закладів вищої освіти. Студенти часто відвідують університети у сусідніх Французькій або Фламандській спільнотах або в Німеччині.

Управління закладами вищої освіти в Бельгії децентралізоване, причому кожна спільнота відповідає за свою політику, фінансування та забезпечення якості.

Міністерство освіти та навчання Фландрії контролює вищу освіту у фламандській спільноті. Фінансування базується на поєднанні блокових грантів та фінансування, заснованого на результатах, що стимулює ефективність та покращення якості.

Міністерство Французької спільноти має схожі механізми фінансування, з акцентом на потреби закладів та показники ефективності.

Німецька спільнота фокусує управління та фінансування на активній співпраці з ширшими бельгійськими та європейськими спільнотами вищої освіти.

Кожна мовна спільнота в Бельгії має свої інституції контролю якості освіти, які діють на незалежних засадах, проте можуть співпрацювати та обмінюватись досвідом.

Університети в Бельгії є значними учасниками наукових досліджень, причому такі заклади, як KU Leuven та UCLouvain, входять до числа провідних дослідницьких університетів Європи. Бельгія також приваблює значну кількість іноземних студентів завдяки своєму багатомовному середовищу та високій якості освіти.

Хоча система вищої освіти Бельгії є ефективною, вона стикається з такими викликами, як забезпечення рівного доступу, підтримання рівня фінансування та адаптація до швидких технологічних змін. Майбутні напрямки включають: покращення цифрових навчальних платформ та ресурсів, посилення співпраці між університетами та промисловістю, сприяння інклюзивності та різноманіттю у закладах вищої освіти.

Мережа закладів вищої освіти Люксембургу [30]

Люксембург, як одна з найменших країн Європейського Союзу, розвинув динамічну та високо інтернаціоналізовану систему вищої освіти.

Система вищої освіти Люксембургу відносно молода, але швидко розвивається, зосереджуючись на дослідженнях, інноваціях та міжнародній співпраці.

Університет Люксембургу є основним закладом вищої освіти в країні. Заснований у 2003 році, він пропонує широкий спектр бакалаврських, магістерських та докторських програм.

Університет відомий своїм багатомовним підходом, пропонуючи курси англійською, французькою та німецькою мовами, а також своїм сильним акцентом на дослідженнях та інтернаціоналізації.

Університет Люксембургу є центром передових досліджень, з значними інвестиціями в ІКТ, матеріалознавство та біомедицину. Спільні дослідницькі центри та партнерства з промисловістю зміцнюють інноваційну екосистему країни.

Крім Університету Люксембургу, в країні є кілька спеціалізованих закладів і численні міжнародні співпраці, що дозволяють студентам скористатися широкою мережею освітніх можливостей.

Партнерства з провідними університетами світу сприяють обміну студентами, спільним дослідницьким проектам та програмам подвійних дипломів.

Управління системою вищої освіти в Люксембурзі є централізованим, з значною участю уряду для забезпечення якості та підтримки інновацій.

Вища освіта в Люксембурзі переважно фінансується державою. Уряд значно інвестує в освіту та дослідження, підтримуючи як розвиток закладів, так і стипендії для студентів.

Забезпечення якості є ключовим пріоритетом у системі вищої освіти Люксембургу, спрямованим на підтримання високих академічних стандартів та сприяння постійному вдосконаленню. Агентство забезпечення якості вищої освіти відповідає за оцінку програм та закладів, забезпечуючи відповідність міжнародним стандартам. Регулярні зовнішні оцінки міжнародними експертами та співпраця з іноземними акредитаційними органами допомагають підтримувати високу якість освіти.

Мережа закладів вищої освіти Ірландії [14]

Ірландська система вищої освіти визначається високою якістю, інноваційністю та активною міжнародною співпрацею.

Університети в Ірландії є основними центрами наукових досліджень та високої якості освіти. Тут виділяються Трінті Коледж Дубліна, Університетський коледж Дубліна та Університет Корка.

Інститути технологій спеціалізуються на прикладних науках та професійній підготовці.

Система вищої освіти в Ірландії здійснюється під керівництвом Міністерства освіти та науки. Міністерство відповідає за стратегічне планування, фінансування та нагляд за освітніми закладами. Міністерство встановлює стандарти якості та регулює акредитацію освітніх програм. Самі заклади розвиваються автономно.

Освіта в Ірландії фінансується державними коштами та навчальними внесками, які забезпечують незалежність університетів від уряду. Також існують програми грантів та стипендій для підтримки студентів.

Мережа закладів вищої освіти Нідерландів [7]

Мережа закладів вищої освіти Нідерландів характеризується бінарною структурою, яка складається з дослідницьких університетів та університетів прикладних наук.

Дослідницькі університети зосереджуються на академічній освіті та дослідженнях у широкому спектрі дисциплін. Вони пропонують бакалаврські, магістерські та докторські програми.

Відомі заклади включають Амстердамський університет, Лейденський університет та Утрехтський університет.

Університети прикладних наук акцентують увагу на практичній підготовці та прикладних дослідженнях, пропонуючи бакалаврські та магістерські програми.

Відомі університети прикладних наук включають Амстердамський університет прикладних наук, Роттердамський університет прикладних наук та Гаазький університет прикладних наук.

Управління системою вищої освіти в Нідерландах є високоцентралізованим, причому Міністерство освіти, культури та науки відіграє ключову роль. Це міністерство відповідає за формулювання політики, розподіл фінансування та забезпечення якості.

Заклади вищої освіти в Нідерландах переважно фінансуються з державних коштів, з додатковими доходами від плати за навчання, дослідницьких грантів та приватних джерел. Механізми фінансування акцентують увагу на ефективності та результатах, пов'язуючи фінансову підтримку з освітніми результатами та дослідницькою продуктивністю.

Забезпечення якості в голландській вищій освіті є потужним і систематичним, спрямованим на підтримання високих академічних стандартів та сприяння постійному вдосконаленню.

Якість освіти контролює Організація акредитації Нідерландів і Фландрії. Це незалежний орган, відповідальний за акредитацію програм та закладів, забезпечуючи відповідність встановленим критеріям якості. Заклади регулярно проходять внутрішні оцінки та зовнішні рецензування, сприяючи культурі підзвітності та досконалості.

Мережа закладів вищої освіти Німеччини [20]

Німеччина має дворівневу систему вищої освіти, що складається з університетів та фахових вищих шкіл. Університети зазвичай спеціалізуються у фундаментальних науках та дослідженнях, тоді як фахові вищі школи надають практичну та професійну освіту.

Велика частина університетської освіти у Німеччині є безкоштовною або має низькі вступні плати для студентів. Це забезпечує високий рівень доступності вищої освіти для всіх шарів суспільства.

Фахові вищі школи відомі своєю практичною орієнтованістю та співпрацею з промисловими підприємствами та компаніями. Вони надають

студентам можливість здобути конкретні навички та досвід, які широко використовуються на ринку праці.

Німеччина є привабливим місцем для міжнародних студентів та дослідників, завдяки своїй відомій системі вищої освіти та дослідницьким можливостям. Багато університетів пропонують програми навчання англійською мовою та активно співпрацюють з міжнародними партнерами.

Університети у Німеччині мають велику ступінь автономії у прийнятті рішень, але вони також підлягають нагляду та акредитації державними органами.

Мережа закладів вищої освіти Франції [44]

У ХХ столітті французька система вищої освіти пройшла через різні модернізації та реформи. Були впроваджені нові програми, розширено діапазон факультетів та спеціалізацій, а також розвинуто систему наукових досліджень [26].

Французькі університети мають велику ступінь автономії у вирішенні своїх справ, але одночасно підлягають регулюванню державними органами, такими як Міністерство освіти. Це забезпечує баланс між академічною свободою та державним контролем.

Франція активно працює над забезпеченням доступності вищої освіти для всіх шарів населення. Система стипендій, фінансова підтримка та різноманітні програми допомагають забезпечити можливість навчання для студентів з різних соціальних та економічних груп.

Франція є лідером у міжнародному освітньому просторі, з великою кількістю іноземних студентів та академічних працівників. Університети активно співпрацюють з міжнародними партнерами, організовують програми обміну та спільні наукові проекти.

Французькі університети відзначаються широкою гамою програм та спеціалізацій. Вони відомі як високоякісні центри навчання у багатьох

областях, включаючи гуманітарні науки, природничі науки, інженерію, медицину та інші.

1.3. Розвиток мереж закладів вищої освіти в північних країнах ЄС

Мережа закладів вищої освіти Данії [18]

Система вищої освіти в Данії базується на принципах відкритості та інклюзивності. Вища освіта в Данії включає університети, вищі школи професійної освіти та мистецтв, а також коледжі. Освітня система в цій країні пропонує студентам широкий вибір програм та спеціалізацій, що орієнтовані на практичне застосування знань.

Університети в Данії відомі своєю високою якістю освіти та наукових досліджень. Вони займаються як базовими дисциплінами, такими як гуманітарні науки, природничі науки та техніка, так і сучасними сферами, такими як інформаційні технології та біотехнології.

Університети в Данії активно співпрацюють як на національному, так і на міжнародному рівнях. Вони ведуть обмін студентів і викладачів з іншими країнами, що сприяє культурному обміну та збагаченню освітнього досвіду. Щодо мережі університетів в Данії, вона охоплює кілька великих університетів, таких як Копенгагенський університет, Аархуський університет, технічний університет Данії та інші. Кожен з цих університетів має свої особливості та спеціалізації, що робить їх привабливими для різних категорій студентів [51].

Однією з особливостей датської системи вищої освіти є додатковий акцент на активній ролі студентів у власному навчанні. Університети сприяють розвитку студентського самоврядування та залученню до процесу управління навчальними закладами.

Мережа закладів вищої освіти Фінляндії [19]

Як і у багатьох країнах ЄС, мережа закладів вищої освіти Фінляндії складається з двох основних типів закладів: університетів та університетів прикладних наук.

Фінські університети зосереджуються на наукових дослідженнях та освіті, пропонуючи бакалаврські, магістерські та докторські ступені в широкому спектрі дисциплін.

Університети прикладних наук у навчанні фокусуються на практичній підготовці та прикладних дослідженнях, пропонуючи бакалаврські та магістерські ступені, головним чином у професійних галузях, таких як інженерія, бізнес та охорона здоров'я.

Система вищої освіти Фінляндії працює за моделлю інституційної автономії зі значним урядовим наглядом та фінансуванням. Міністерство освіти та культури відповідає за загальне планування, регулювання та фінансування закладів вищої освіти. Воно визначає стратегічний напрямок та розподіляє ресурси на основі угод про продуктивність із закладами.

Вища освіта у Фінляндії переважно фінансується з державних коштів. Уряд надає значну фінансову підтримку як університетам, так і університетом прикладних наук. Навчання є безкоштовним для студентів з ЄС, тоді як студенти з інших країн можуть бути зобов'язані платити за навчання, причому доступно багато стипендій для їх підтримки.

У Фінляндії існує добре розроблена система забезпечення якості та безперервного вдосконалення закладів вищої освіти. Фінський центр оцінювання освіти проводить оцінювання, аудити та акредитації для забезпечення відповідності закладів вищої освіти національним та міжнародним стандартам якості.

Регулярні самооцінки та рецензування є невід'ємними частинами процесу забезпечення якості, сприяючи культурі постійного вдосконалення.

Дослідження та інтернаціоналізація є центральними елементами системи вищої освіти Фінляндії, що сприяє її глобальній конкурентоспроможності та інноваційній здатності. Фінські університети характерні значними інвестиціями в дослідницьку інфраструктуру та

співпрацею з промисловістю. Особливо у напрямках медичних наук та екологічних досліджень.

Мережа закладів вищої освіти Швеції [16]

Система вищої освіти Швеції підтримується державними фондами та розроблена на принципах рівності та доступності.

Багато університетів у Швеції відомі своєю гнучкістю та підтримкою інтердисциплінарних програм. Студенти часто мають можливість обирати змішані програми та вибирати з різних дисциплін [24].

Швеція відома своїми високотехнологічними дослідженнями та інноваціями в галузі науки та технологій. Університети активно залучені до наукових досліджень у різних областях, таких як інженерія, медицина, природні науки та інші.

Швеція має відкриту та міжнародно орієнтовану систему вищої освіти. Багато університетів пропонують програми навчання англійською мовою та активно співпрацюють з міжнародними партнерами. Шведська система вищої освіти пропонує безкоштовність навчання для студентів з країн Європейського Союзу [50].

Багато університетів у Швеції мають структури студентського самоврядування, що дозволяє студентам брати активну участь у прийнятті рішень та управлінні університетом.

1.4. Розвиток мереж закладів вищої освіти в південних країнах ЄС

Мережа закладів вищої освіти Греції [40]

Мережа закладів вищої освіти в Греції складається не лише з провідних університетів, але і з різноманітних вищих навчальних закладів, які пропонують різні форми та рівні освіти. Окрім університетів та технічних університетів, у системі присутні технологічні інститути, вищі школи, а також музичні та художні академії. Кожен з цих типів закладів має свої унікальні особливості та спрямований на підготовку фахівців у конкретній галузі.

Університети в Греції, які зазвичай мають загальний академічний профіль, пропонують широкий спектр програм з різних галузей знань, від гуманітарних до технічних та природничих наук. Технічні університети спеціалізуються на технічних та інженерних спеціальностях, забезпечуючи підготовку інженерів та технологічних фахівців.

Технологічні інститути зазвичай спрямовані на навчання у сфері прикладних наук, таких як інформаційні технології, біотехнології, менеджмент та інші. Вищі школи можуть спеціалізуватися на конкретних галузях, наприклад, соціальних науках, бізнесі або туризмі. Музичні та художні академії забезпечують високоякісну музичну та художню освіту.

Ця різноманітність навчальних закладів відображається в широкому спектрі можливостей для студентів щодо вибору навчальної програми, яка відповідає їхнім інтересам та кар'єрним амбіціям. Крім того, ця різноманітність сприяє інтеграції різних напрямів знань та використанню міждисциплінарного підходу у навчальному процесі.

Отже, мережа закладів вищої освіти в Греції включає в себе університети, технічні університети, вищі школи та технологічні інститути. Кожен з цих типів закладів має свої особливості та специфіку, що відповідає потребам різних груп студентів та спеціалізацій.

У складі грецької мережі вищої освіти налічується багато провідних навчальних закладів, які відомі своїм високим рівнем академічної діяльності та наукових досягнень. Такі університети, як Афі́нський університет, Університет Македонії, Національний технічний університет Афін та інші, займають видатне місце в грецькій системі освіти та є популярними серед студентів як національного, так і міжнародного рівнів.

Значна увага приділяється розвитку дослідницької бази та наукових центрів університетів, що сприяє зростанню наукових досягнень та просуванню країни на міжнародному рівні. Багато університетів співпрацюють з міжнародними науковими установами та ведуть активний обмін науковими знаннями та досвідом.

Мережа закладів вищої освіти в Іспанії [39]

Вища освіта в Іспанії впроваджується через ретельно розроблену освітню мережу, яка включає різні типи навчальних закладів. Освітня мережа Іспанії складається з університетів, політехнічних університетів, технічних університетів, а також приватних і публічних коледжів та шкіл. Кожен тип закладу має свої унікальні характеристики та спеціалізації, що розширює можливості для студентів у виборі навчальної програми, що найкраще відповідає їхнім цілям та інтересам.

Університети є провідними закладами вищої освіти в Іспанії. Вони надають широкий спектр програм навчання, включаючи гуманітарні науки, природничі науки, інженерію, медицину, право та бізнес. Багато іспанських університетів мають високий рейтинг як в міжнародному, так і в національному контексті, що забезпечує їм привабливість для студентів з усього світу.

Окрім університетів, у Іспанії існують інші типи вищих навчальних закладів, такі як політехнічні університети, які спеціалізуються на інженерних та технологічних дисциплінах. Також важливе значення мають

технічні університети, що фокусуються на розвитку технічних і наукових знань.

Управління системою вищої освіти в Іспанії здійснюється за допомогою співпраці між центральним та регіональними урядовими органами. Центральне урядове агентство, яке має відповідальність за вищу освіту, централізує координацію та розробляє стратегічні політики. Уряди регіонів також мають великий вплив на вищу освіту в межах своїх територій, забезпечуючи фінансування та регулюючи деякі аспекти навчального процесу.

Фінансування вищої освіти в Іспанії здійснюється як за рахунок державного, так і приватного секторів. Держава виділяє значні кошти на підтримку вищої освіти через бюджетні асигнування, гранти та інші програми. Крім того, студенти також сплачують певні платежі за навчання, які частково компенсують витрати на освіту. Приватні університети та коледжі фінансуються в основному за рахунок плати від студентів, благодійницьких внесків та комерційних угод.

Крім державних університетів, в Іспанії діє значна кількість приватних вищих навчальних закладів. Ці приватні університети часто мають свої особливі програми та підходи до навчання, які доповнюють загальні стандарти.

Мережа закладів вищої освіти Італії [33]

Система вищої освіти в Італії відзначається своєю історичною вагою та різноманітністю навчальних закладів. Вища освіта у країні надається через різні типи університетів, коледжів та інших навчальних закладів, які відповідають різним академічним і професійним потребам студентів.

Університети в Італії є провідними установами вищої освіти та відомі своїм старовинним та престижним статусом. Вони пропонують широкий спектр бакалаврських, магістерських та докторських програм у різних

галузях, включаючи гуманітарні науки, соціальні науки, природничі науки, техніку та мистецтво. Багато університетів в Італії мають багаторічну історію та визнаність у світі, що приваблює студентів з усього світу.

Окрім університетів, в Італії існують також коледжі, що спеціалізуються на конкретних галузях, таких як мистецтво, музика, техніка та галузі здоров'я. Ці коледжі надають можливість студентам отримати спеціалізовану освіту в своїй обраній сфері.

Навчальна мережа вищої освіти в Італії також включає в себе технічні та професійні училища, які надають практичну освіту та професійну підготовку в різних галузях, таких як техніка, готельний бізнес, кулінарія тощо. Ці училища готують фахівців з високим рівнем практичних навичок, які швидко можуть вступити на ринок праці.

Управління вищою освітою в Італії здійснюється через централізовану систему міністерства освіти та досліджень. Це міністерство відповідає за розробку освітніх політик, надання грантів та координацію діяльності навчальних закладів у країні.

Фінансування вищої освіти в Італії здійснюється як за рахунок державних коштів, так і за рахунок платежів від студентів. Держава надає підтримку університетам через бюджетні асигнування та гранти для наукових досліджень. Студенти також сплачують певні платежі за навчання, які можуть бути залежними від їхнього фінансового стану та типу обраної програми.

Мережа закладів вищої освіти Кіпру [17]

Система вищої освіти на Кіпрі є досить розвиненою і має свої особливості в контексті організації та управління. На Кіпрі існують як державні, так і приватні університети та вищі навчальні заклади, які співпрацюють для забезпечення доступної та якісної освіти для студентів.

Управління системою вищої освіти на Кіпрі здійснюється на рівні центрального уряду та місцевих влад. Міністерство освіти та культури Кіпру

відповідає за розробку освітніх політик, надання фінансової підтримки та контроль якості вищої освіти у країні. Однак місцеві влади також можуть мати певний вплив на вищу освіту в межах своїх регіонів та міст, забезпечуючи підтримку місцевим вищим навчальним закладам та розвиток освітніх ініціатив.

Фінансування вищої освіти на Кіпрі здійснюється як за рахунок державних коштів, так і за рахунок платежів від студентів. Держава надає фінансову підтримку університетам через бюджетні асигнування та гранти для дослідницьких проектів. У той же час, студенти також сплачують певні платежі за навчання, які можуть варіюватися залежно від типу програми та статусу закладу.

Якщо йдеться про якість контролю вищої освіти на Кіпрі, то вона забезпечується через систему акредитації та зовнішній нагляд. Міністерство освіти та культури Кіпру встановлює стандарти якості та процедури акредитації для вищих навчальних закладів, а також здійснює моніторинг їхньої діяльності. Крім того, незалежні органи та агентства можуть проводити оцінку якості освіти та надавати рекомендації для покращення.

Щодо мережі вищих навчальних закладів на Кіпрі, вона включає в себе як державні, так і приватні університети, технічні коледжі та професійні школи. Державні університети, такі як Університет Кіпру та Технологічний Університет Кіпру, пропонують широкий спектр академічних програм у різних галузях. Приватні вищі навчальні заклади також мають значний внесок у систему освіти на Кіпрі, надаючи альтернативні програми та спеціалізовані курси з підготовки до роботи.

Мережа закладів вищої освіти Мальти [23]

Система вищої освіти на Мальті відображає її унікальні соціокультурні та історичні особливості. Вища освіта у Мальті організована та регульована

згідно з національними законами та положеннями. Управління вищою освітою у країні здійснюється за участю урядових органів та місцевих влад. Міністерство освіти та праці відіграє ключову роль у формуванні та реалізації стратегій розвитку вищої освіти, а також у забезпеченні якості навчального процесу.

Фінансування вищої освіти на Мальті здійснюється за рахунок державного бюджету, а також з внесків студентів у вигляді плати за навчання. Крім того, існують програми стипендій та грантів для студентів, які демонструють високі академічні досягнення чи потребують фінансової підтримки.

Якість освіти контролюється за допомогою різноманітних механізмів. До них належать зовнішні оцінювання, атестація навчальних закладів, а також система акредитації програм та курсів. Організація, відповідальна за оцінювання та акредитацію, забезпечує додержання стандартів якості та відповідність навчальних програм сучасним вимогам ринку праці.

Мальта має досить розвинену мережу вищих навчальних закладів, яка складається як з державних, так і приватних установ. Державні університети, зокрема Університет Мальти, забезпечують високий стандарт освіти в різних галузях, від гуманітарних наук до технічних спеціальностей. Приватні коледжі та університети доповнюють цю систему, надаючи можливості для отримання освіти в специфічних галузях або для тих, хто шукає альтернативні форми навчання.

Загалом, вища освіта на Мальті пройшла значний розвиток за останні десятиліття, і сьогодні вона представляє собою важливий елемент соціально-економічного прогресу країни.

Мережа закладів вищої освіти Португалії [5]

Вища освіта в Португалії функціонує в межах децентралізованої системи управління, де влада розподіляється між різними рівнями уряду та

місцевими владами. Міністерство науки, технологій та вищої освіти відповідає за стратегічне керівництво системою вищої освіти на національному рівні. Воно встановлює політичні пріоритети, розробляє законодавство та стандарти якості, а також здійснює контроль і надає акредитацію вищим навчальним закладам.

Однак багато аспектів управління вищою освітою покладено на місцеві органи влади, зокрема регіональні уряди та місцеві муніципалітети. Вони можуть мати власні програми фінансування, ініціювати розвиток нових навчальних закладів та сприяти співпраці між університетами та місцевими громадами.

Вища освіта в Португалії зазвичай отримує фінансову підтримку від державного бюджету. Ці кошти використовуються для оплати заробітної плати викладачів та співробітників, розвитку інфраструктури та забезпечення навчальних програм. Крім того, багато університетів та дослідницьких центрів активно залучаються до конкурентних грантових програм національного та міжнародного рівнів.

Рівень фінансування може також залежати від результатів оцінки якості роботи навчального закладу. Університети та коледжі, які досягли високих стандартів навчання, досліджень та інновацій, зазвичай можуть отримати додаткові фінансові кошти або підвищену грантову підтримку.

Тобто фінансування вищої освіти в Португалії здійснюється за рахунок державного бюджету, а також за допомогою різних програм та ініціатив Європейського Союзу. Університети та інші заклади можуть отримувати додаткове фінансування через дослідницькі гранти, спонсорські внески від приватних компаній та пожертви. Фінансування може бути розподілене згідно з результатами оцінки якості діяльності закладу, що стимулює підвищення якості освіти та наукових досліджень.

Освітня мережа Португалії включає різноманітні типи навчальних закладів, які пропонують широкий спектр академічних програм.

Університети зазвичай спеціалізуються на науково-дослідницьких програмах і надають бакалаврські, магістерські та докторські ступені в різних галузях знань. Політехнічні інститути зосереджені на практичній освіті та навчанні, зокрема у сферах технічних наук, бізнесу та соціальних наук. Технічні та професійні коледжі забезпечують практичну підготовку для вступу на ринок праці в різних професійних галузях.

Висновки до першого розділу

У висновку досліджених мереж закладів вищої освіти в західних, північних і південних країнах Європейського Союзу можна зробити кілька важливих висновків. Аналізуючи системи вищої освіти в Італії, Швеції, Франції, Іспанії, Німеччині, Греції та інших країнах, ми можемо відзначити як загальні тенденції, так і відмінності у їхніх підходах та структурах.

Перше, що слід відзначити, це різноманітність структурних моделей університетських систем. Наприклад, в Італії та Іспанії домінують традиційні університети, які орієнтовані на загальну та професійну освіту, тоді як у країнах, таких як Швеція та Франція, поширені різноманітні форми вищої освіти, включаючи університети, вищі технічні школи та коледжі.

Друге, значною мірою впливає фінансування та роль держави в системі вищої освіти. Наприклад, в Німеччині велика увага приділяється безкоштовному або мінімальному оплаті навчання для студентів, що стимулює високий рівень доступності та рівень освіти в країні. У той час як у Швеції та Франції фінансування в основному здійснюється за рахунок державних коштів, що дозволяє забезпечувати високий стандарт освіти.

Крім того, варто відзначити різні підходи до міжнародної співпраці та мобільності студентів і викладачів. У багатьох країнах ЄС, зокрема у Швеції та Німеччині, надається значна підтримка програм обміну студентів та наукових досліджень, що сприяє збільшенню міжнародного впливу та привертає талановитих молодих людей з усього світу.

У багатьох країнах ЄС спостерігається тенденція до розвитку професійно орієнтованих програм вищої освіти, спрямованих на потреби ринку праці. Наприклад, у Німеччині дуальна система навчання поєднує теоретичну освіту в університетах з практичним навчанням у підприємствах, що сприяє високому рівню професійної підготовки студентів. У той час, Швеція та Франція активно розвивають інноваційні програми вищої освіти, спрямовані на розвиток технологій та наукових досліджень.

У ряді країн Європейського Союзу, зокрема у Франції та Іспанії, спостерігається зростання уваги до питань доступності вищої освіти для всіх верств населення та соціальної інклюзії. Програми фінансової підтримки, квоти для менш забезпечених шарів населення та інші заходи спрямовані на забезпечення рівних можливостей для всіх груп населення.

У контексті глобалізації та зростаючої міжнародної співпраці вища освіта у країнах ЄС стає все більш міжнародно орієнтованою. Програми обміну студентів, спільні наукові проекти та міжнародні конференції сприяють розвитку міжкультурного розуміння та співпраці між університетами різних країн.

Оцінка та забезпечення якості освіти стає все більш важливою темою для країн Європейського Союзу. Механізми зовнішнього контролю, акредитації та рейтингові системи сприяють підвищенню якості освіти та забезпеченню конкурентоспроможності вищих навчальних закладів на міжнародному рівні.

У деяких країнах ЄС, таких як Франція та Німеччина, значна частина фінансування вищої освіти здійснюється за рахунок державних бюджетних коштів. Це дозволяє забезпечити доступність та незалежність вищої освіти від комерційних інтересів. У той же час, у країнах з розвинутою системою приватного вищого навчання, таких як Швеція та Нідерланди, приватні вищі навчальні заклади грають важливу роль у розвитку освітньої сфери.

Система стипендій та фінансової підтримки для студентів має велике значення для забезпечення доступності вищої освіти. У деяких країнах, таких як Швеція та Данія, широко поширені програми стипендій для студентів з низькими доходами та особливими потребами. У той же час, в інших країнах, таких як Велика Британія та Німеччина, акцент робиться на системі кредитів та позик для фінансування навчання.

Деякі країни ЄС впроваджують інноваційні моделі фінансування вищої освіти, такі як система "відкритого доступу" (open access), коли державні

гранти надаються університетам з умовою безкоштовного доступу до результатів наукових досліджень. Це сприяє зростанню впливу наукових досліджень та розвитку інновацій у суспільстві.

У деяких країнах, таких як Нідерланди та Данія, спостерігається зростання ролі публічно-приватного партнерства у фінансуванні вищої освіти. Це означає, що приватні компанії та фонди також вносять внесок у розвиток та фінансування університетів у вигляді грантів, спонсорських внесків та пожертвувань. Це сприяє розвитку інновацій та підвищенню конкурентоспроможності вищої освіти.

Отже, розглядаючи розвиток мереж закладів вищої освіти в західних, північних і південних країнах Європейського Союзу, ми бачимо багато важливих відмінностей і спільних рис, які свідчать про різноманітність та багатогранність освітніх систем у цьому регіоні. Вивчення цих особливостей може бути корисним для розробки політик у сфері освіти та сприяти покращенню якості освіти в усіх країнах Європейського Союзу.

Тут також важливо відмітити, що саме країни, перелічені у цьому розділі, займають найкраще місце у світових рейтингах якості освіти. Саме вони утримують їх та конкурують з ЗВО Великобританії та США. Інші країни члени ЄС та кандидати у члени представлені у світових рейтингах значно менше, крім окремих випадків, як Німеччина (яку часто відносять до західних країн ЄС, що підтверджує тенденцію).

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЦЕНТРАЛЬНИХ І СХІДНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

2.1. Розвиток мереж закладів вищої освіти в центральних країнах ЄС Мережа закладів вищої освіти Австрії [3]

Освітня мережа вищих навчальних закладів Австрії розвивалася та функціонує за допомогою різноманітних механізмів для підвищення ефективності освітньої діяльності.

Освітні мережі в Австрії розвивалися у відповідь на потребу у співпраці, обміні інформацією та спільним використанням ресурсів між вищими навчальними закладами. На цей розвиток могли вплинути такі фактори, як технологічний прогрес, глобалізація та потреба в забезпеченні якості та інноваціях в освіті.

В Австрії освітня мережа вищих навчальних закладів функціонує для сприяння співпраці, науковому партнерству та академічному обміну. Ці мережі сприяють обміну передовим досвідом, спільним дослідницьким проектам і мобільності студентів і викладачів. Вони також відіграють вирішальну роль у розробці навчальних програм, забезпеченні якості та інтеграції нових технологій у навчальний процес.

Функціонування освітніх мереж в Австрії може передбачати ініціативи щодо підвищення якості навчання, сприяння міждисциплінарній співпраці та сприяння інтернаціоналізації. Ці мережі, ймовірно, зосереджені на узгодженні освітніх програм з потребами ринку праці, просуванні інновацій у методах навчання та забезпеченні постійного професійного розвитку викладачів.

Управління системою вищої освіти в Австрії здійснюється на рівні центрального уряду та місцевих влад. Міністерство освіти, науки та досліджень Австрії відповідає за розробку та впровадження стратегій у сфері вищої освіти, а також за контроль за її якістю. Місцеві влади також мають

свою роль у розвитку та фінансуванні вищої освіти на регіональному рівні, забезпечуючи підтримку місцевих вищих навчальних закладів.

Фінансування вищої освіти в Австрії здійснюється з різних джерел, включаючи бюджетні кошти, пожертвування, а також плату за навчання від студентів. Система фінансування забезпечує стабільність та розвиток вищої освіти в країні, забезпечуючи необхідні ресурси для її функціонування та розвитку.

Контроль за якістю вищої освіти в Австрії здійснюється через систему акредитації та зовнішнього оцінювання. Австрійська агенція забезпечення якості вищої освіти (Österreichische Qualitätssicherungsagentur für das Hochschulwesen, AQ Austria) відповідає за проведення експертних оцінок та акредитації навчальних програм та закладів вищої освіти в країні.

Мережа вищих навчальних закладів в Австрії включає університети, фахові вищі навчальні заклади, педагогічні коледжі та інші навчальні заклади. Університети в Австрії зазвичай спеціалізуються на наукових дослідженнях та вищій освіті в широкому спектрі галузей, в той час як фахові вищі навчальні заклади забезпечують практичну та професійну підготовку в різних сферах. Педагогічні коледжі готують майбутніх вчителів та педагогів для різних рівнів освіти.

Усі ці заклади мають важливе значення для розвитку освіти та науки в країні, створюючи сприятливі умови для освітньої та наукової діяльності, а також для інтелектуального та культурного розвитку суспільства.

З 2010-х років, Австрія зіткнулася з проблемами, пов'язаними з фінансуванням і змінами політики. Які наразі вирішується через переформатування освітньої мережі.

Мережа закладів вищої освіти Словаччини [38]

Управління вищою освітою в Словаччині відбувається через комбінацію державних та недержавних органів, які співпрацюють у забезпеченні якості освіти та фінансуванні системи. Один з ключових державних органів, що відповідає за управління вищою освітою, - Міністерство освіти, науки, досліджень та спорту. Воно здійснює розробку та впровадження стратегічних політик у сфері освіти, контролює якість навчальних програм та надає рекомендації щодо фінансового забезпечення закладів вищої освіти.

Система вищої освіти в Словаччині включає різноманітні типи закладів, такі як університети, вищі школи, інститути та коледжі. Університети - це основні освітні установи, які пропонують бакалаврські, магістерські та докторські програми у різних галузях знань. Вищі школи спеціалізуються на практичній освіті, надаючи студентам можливість отримати професійні навички у певних сферах, таких як техніка, бізнес чи мистецтво. Інститути і коледжі зазвичай спрямовані на конкретні галузі, такі як медицина, сільське господарство чи інформаційні технології.

Установи вищої освіти в Словаччині взаємодіють між собою через різні програми академічного обміну, співпрацю у наукових дослідженнях та професійній підготовці викладачів. Крім того, вони також співпрацюють з роботодавцями для забезпечення стажування студентів та організації практичних занять, що сприяє зближенню освіти та ринку праці.

Держава впливає на вищу освіту через регулювання акредитації програм та закладів, а також шляхом надання фінансової підтримки в рамках різних програм і грантів. Контроль якості освіти здійснюється через систему зовнішнього оцінювання, яка включає аудити навчальних програм, оцінювання викладачів та студентську оцінку якості навчання. Такий підхід допомагає забезпечити високий рівень освіти та відповідність її потребам суспільства.

Мережа закладів вищої освіти Словенії [52]

Управління вищою освітою в Словенії відбувається через різні державні та недержавні структури, що співпрацюють для забезпечення якості освіти та розвитку системи. Одним з ключових державних органів, що відповідає за управління вищою освітою, є Міністерство освіти, науки та спорту. Це міністерство розробляє стратегічні політики у галузі освіти, встановлює стандарти та регулює акредитацію закладів вищої освіти.

Система вищої освіти в Словенії включає різноманітні типи закладів, такі як університети, вищі школи, академії та технічні коледжі. Університети є основними центрами академічного дослідження та навчання, які пропонують широкий спектр програм від бакалаврського до докторського рівня. Вищі школи та технічні коледжі спеціалізуються на практичній освіті та професійній підготовці у конкретних галузях, таких як технології, бізнес чи мистецтво.

Взаємодія між закладами вищої освіти відбувається через різні механізми, включаючи обмін студентами та викладачами, спільні наукові дослідження та участь у міжнародних проектах. Така співпраця сприяє обміну знаннями та розвитку наукових зв'язків між різними установами.

Вплив держави на вищу освіту в Словенії проявляється через регулювання стандартів якості, акредитацію програм та закладів, а також фінансування. Державні гранти та програми фінансування забезпечують фінансову підтримку закладам вищої освіти, зокрема для проведення наукових досліджень та розвитку інфраструктури.

Контроль якості освіти в Словенії здійснюється через систему зовнішнього оцінювання, яка включає аудити навчальних програм, оцінювання викладачів та студентську оцінку якості навчання. Такий підхід сприяє підтримці високого рівня освіти та впевненості в якості навчання, що отримують студенти в установах вищої освіти.

Мережа закладів вищої освіти Угорщини [21]

Угорщина відома своєю багатоаспектною системою вищої освіти, що охоплює різноманітні навчальні заклади, кожен з яких відіграє важливу роль у формуванні та розвитку освітнього середовища. Для кращого розуміння освітньої мережі вищої школи Угорщини, слід розглянути її складові частини, принципи управління, механізми фінансування та контролю якості освіти.

Освітня мережа вищої школи в Угорщині включає в себе різноманітні типи навчальних закладів, таких як університети, технічні вищі, коледжі, академії та інші. Університети зазвичай мають широкий спектр факультетів і спеціалізацій, охоплюючи практично всі галузі знань. Технічні вищі спеціалізуються у науці та технологіях, забезпечуючи високоякісну підготовку фахівців у сфері інженерії, інформаційних технологій та інших технічних напрямках. Коледжі та академії зазвичай спеціалізуються на конкретних професіях або секторах, таких як мистецтво, гуманітарні науки чи бізнес.

Управління вищою освітою в Угорщині відбувається на декількох рівнях. Університети та інші вищі навчальні заклади мають внутрішні структури управління, такі як ректорати та сенати, що відповідають за стратегічне керівництво та прийняття стратегічних рішень. Державна та місцева влада також мають вплив на систему вищої освіти через регулюючі органи та фінансові механізми.

Вища освіта в Угорщині фінансується як державними, так і приватними джерелами. Держава виділяє значні кошти на освіту через різноманітні програми та гранти, які сприяють якості навчання та дослідницькій діяльності. Приватні вищі фінансуються за рахунок плати за навчання, спонсорської підтримки та інших комерційних джерел.

Така система фінансування сформована шляхом тривалих реформ та зміни підходів, під впливом сусідніх країн та необхідності вирішувати значні проблеми з якістю вищої освіти [10].

Якість вищої освіти контролюється через декілька механізмів. Державні регулюючі органи встановлюють стандарти якості та акредитаційні процедури, що забезпечують відповідність навчальних закладів вимогам. Крім того, внутрішні механізми контролю якості, такі як зовнішні та внутрішні оцінки, а також системи звітності, допомагають забезпечити високий рівень навчання та наукової діяльності в угорських вищих навчальних закладах.

Отже, освітня мережа вищої школи в Угорщині є динамічною та різноманітною системою, яка враховує потреби суспільства та забезпечує високу якість освіти через ефективне управління, різноманітність програм та механізми контролю якості.

Мережа закладів вищої освіти Хорватії [13]

Освітня мережа вищої освіти в Хорватії складається з таких типів навчальних закладів, як університети, факультети, вищі школи, академії та коледжі. Університети є основними центрами вищої освіти, які зазвичай мають різноманітні факультети та інститути, спеціалізовані у різних галузях знань. Факультети та вищі школи часто спеціалізуються у конкретних областях, таких як гуманітарні науки, природничі науки, технічні науки тощо. Академії та коледжі зазвичай надають практичну освіту у різних сферах, таких як мистецтво, бізнес або технології.

Управління вищою освітою в Хорватії здійснюється на різних рівнях. Кожен навчальний заклад має свою внутрішню структуру управління, яка включає ректорат та адміністративні відділи. Ректори та президенти університетів відповідають за загальне керівництво закладом та вирішення стратегічних питань. Крім того, держава та місцеві влади мають свої органи управління, які встановлюють політику в галузі освіти, розробляють нормативні акти та забезпечують фінансову підтримку.

Фінансування вищої освіти в Хорватії здійснюється за рахунок державного та приватного секторів. Держава виділяє значні кошти на освіту через бюджетні асигнування, гранти та стипендії. Приватні навчальні заклади фінансуються за рахунок плати за навчання, спонсорської підтримки та інших комерційних джерел.

Контроль якості вищої освіти в Хорватії забезпечується через систему зовнішньої та внутрішньої оцінки. Зовнішній контроль здійснюється державними органами через процес акредитації та регулярні оціночні процедури. Внутрішній контроль проводиться самими навчальними закладами через механізми внутрішньої аудиторської діяльності та системи забезпечення якості.

Мережа закладів вищої освіти Чехії [36]

Університетська система Чехії має глибокі історичні корені, що сягають середньовіччя. Вона проходила через різні етапи еволюції, від перших середньовічних університетів до сучасної системи вищої освіти. Ось деякі ключові аспекти розвитку та функціонування освітньої мережі університетів у Чехії:

Університетська освіта в Чехії почала розвиватися в середньовіччі, коли були засновані перші університети, такі як Карлов університет у Празі, заснований у 1348 році Карлом IV. Ці університети відігравали важливу роль у вихованні інтелектуальної еліти та збереженні культурної спадщини.

У 19-20 століттях університетська система Чехії пройшла через процес модернізації та реформ. Були введені нові програми, підвищена якість освіти та наукових досліджень. Реформи сприяли розвитку академічного середовища та залученню іноземних студентів та викладачів.

Пострадянська трансформація: Після кінця комуністичного режиму в Чехословаччині у 1989 році, університетська система пройшла серйозну трансформацію. Були впроваджені демократичні принципи управління

університетами, розширено автономію закладів вищої освіти та підвищено їхню міжнародну спрямованість.

Сучасна університетська система Чехії є досить інтернаціоналізованою, з численними програмами обміну студентами та викладачами, участю у міжнародних наукових проектах та мережах співпраці з університетами з усього світу. Освітня мережа університетів у Чехії також має свої регіональні особливості. Наприклад, університети в Празі зазвичай мають більш широкий спектр програм та наукових напрямків порівняно з університетами в менших містах.

Конкуренція між університетами в Чехії сприяє підвищенню якості освіти та наукових досліджень. Університети змагаються за кращих студентів, фінансування та наукові досягнення.

2.2. Розвиток мереж закладів вищої освіти в східних країнах ЄС

Мережа закладів вищої освіти Болгарії [25]

Вища освіта в Болгарії відзначається своєю різноманітністю та доступністю. Система вищої освіти у цій країні включає в себе університети, академії, інститути та коледжі, які пропонують різні ступені освіти та спеціалізації.

За останні роки система вищої освіти в Болгарії пройшла значні зміни та реформи, спрямовані на підвищення якості освіти та її адаптацію до вимог сучасного ринку праці. Уряд країни активно працює над удосконаленням законодавства та політики в галузі вищої освіти з метою підвищення її конкурентоспроможності.

Болгарія має деякі провідні університети, які відомі своєю академічною діяльністю та дослідницьким потенціалом. Серед них можна відзначити Софійський університет "Св. Клімент Охридський", Технічний університет Софії, Пловдивський університет "Паисій Хилендарски" та інші.

Структура вищої освіти в Болгарії включає бакалаврські, магістерські та докторські програми, а також програми післядипломної освіти. Студенти мають можливість обирати із різноманітної кількості спеціалізацій та напрямів навчання залежно від їхніх інтересів та кар'єрних цілей.

Мережа закладів вищої освіти в Болгарії є досить розгалуженою та різноманітною. Окрім провідних університетів, країна також має численні коледжі, технікуми та інші навчальні заклади, які пропонують різні програми та спеціалізації. Ця мережа включає як державні, так і приватні установи, що сприяє забезпеченню доступності вищої освіти для широкого кола студентів.

Одним із ключових аспектів мережі вищої освіти в Болгарії є регіональна представленість навчальних закладів. Уряд активно підтримує розвиток вищої освіти в різних регіонах країни, що сприяє зменшенню рівнини між міськими та сільськими районами у доступі до якісної освіти. Це

також сприяє створенню більш рівного розподілу інтелектуальних та наукових ресурсів по всій країні.

Крім того, мережа закладів вищої освіти в Болгарії активно співпрацює з міжнародними університетами та організаціями. Це дозволяє студентам та викладачам брати участь у обміні програмами, міжнародних дослідницьких проектах та конференціях, що сприяє розвитку міжнародного співробітництва та культурного обміну.

Мережа закладів вищої освіти Естонії [11]

За останні десятиліття країна активно розвиває свою вищу освіту, залучаючи молодих викладачів, а також спеціалістів із інших країн ЄС.

Управління системою вищої освіти в Естонії здійснюється спільно урядом та місцевими владами. Міністерство освіти та досліджень відповідає за розробку та реалізацію стратегій вищої освіти, а також за контроль за якістю освіти. Місцеві влади забезпечують підтримку місцевих вищих навчальних закладів та сприяють їхньому розвитку на регіональному рівні.

Фінансування вищої освіти в Естонії здійснюється за рахунок різних джерел, включаючи державний бюджет, міжнародні гранти, пожертвування та плату за навчання від студентів. Ця різноманітність джерел фінансування дозволяє забезпечити стабільність та розвиток вищої освіти в країні.

Контроль за якістю вищої освіти в Естонії здійснюється через систему акредитації та зовнішнього оцінювання. Естонський Центр якості освіти відповідає за проведення експертної оцінки та акредитації навчальних програм та закладів вищої освіти.

Мережа вищих навчальних закладів в Естонії включає університети, коледжі, технічні та професійні школи. Університети в країні спеціалізуються на різних галузях, включаючи технічні, гуманітарні та природничі науки. Коледжі та професійні школи забезпечують практичну та професійну

підготовку студентів у різних сферах, від інформаційних технологій до бізнесу та мистецтва.

Ця різноманітність вищих навчальних закладів в Естонії створює широкі можливості для студентів отримати якісну освіту відповідно до їхніх індивідуальних потреб та інтересів.

Мережа закладів вищої освіти Латвії [22]

Система вищої освіти в Латвії відображає сучасні тенденції у європейському освітньому просторі та відзначається високою якістю та доступністю навчання. Управління цією системою здійснюється спільно державними органами та місцевими владами.

Міністерство освіти та науки Латвії відповідає за розробку та впровадження стратегій розвитку вищої освіти в країні, а також за контроль якості освітніх програм та закладів. Держава великою мірою впливає на розвиток вищої освіти, забезпечуючи фінансову підтримку та регулюючи освітні стандарти.

Фінансування вищої освіти в Латвії здійснюється через державний бюджет, міжнародні гранти, пожертвування та плату за навчання від студентів. Ця різноманітність джерел фінансування дозволяє забезпечити стабільність та розвиток вищої освіти в країні.

Контроль за якістю вищої освіти в Латвії здійснюється за допомогою системи акредитації та зовнішнього оцінювання. Латвійська агенція забезпечення якості вищої освіти проводить експертні оцінки та акредитацію навчальних програм та закладів вищої освіти.

Мережа вищих навчальних закладів в Латвії складається з університетів, коледжів та академій. Університети в країні спеціалізуються на різних галузях знань, від гуманітарних до технічних наук. Коледжі забезпечують практичну та професійну підготовку студентів у конкретних

галузях, часто співпрацюючи з місцевими підприємствами та інституціями [6].

Університети та коледжі в Латвії часто взаємодіють між собою через обмін студентами та викладачами, проведення спільних досліджень та проектів, а також через участь у міжнародних освітніх програмах та обмінах. Це сприяє розвитку наукових досліджень та академічного обміну знань в країні та за її межами.

Мережа закладів вищої освіти Литви [4]

Управління системою вищої освіти Литви здійснюється різними державними органами та спеціалізованими агентствами.

Міністерство освіти, науки та спорту Литви грає ключову роль у розвитку та регулюванні вищої освіти. Воно відповідає за розробку освітніх політик, виділення бюджетних коштів, а також контроль за якістю освіти. Крім того, Агентство забезпечення якості вищої освіти відповідає за проведення експертної оцінки та акредитації закладів вищої освіти та їхніх програм.

Вплив держави на вищу освіту в Литві проявляється через регулювання нормативно-правового середовища, фінансову підтримку та визначення освітніх стандартів. Держава також сприяє розвитку вищої освіти шляхом створення програм та ініціатив, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності вищих навчальних закладів.

Фінансування вищої освіти в Литві здійснюється за рахунок державного бюджету, міжнародних грантів, пожертвувань та плати за навчання від студентів. Ця різноманітність джерел фінансування дозволяє забезпечити стабільність та розвиток вищої освіти в країні.

Контроль за якістю вищої освіти в Литві забезпечується через систему акредитації та зовнішнього оцінювання. Агентство забезпечення якості вищої

освіти проводить регулярні оцінки якості навчальних програм та закладів, що сприяє підвищенню стандартів навчання та викладання.

Мережа вищих навчальних закладів в Литві включає університети, коледжі та академії. Університети зазвичай спеціалізуються в різних галузях, таких як гуманітарні науки, природничі науки, технічні науки тощо. Коледжі та академії забезпечують практичну та професійну підготовку студентів у різних сферах, часто співпрацюючи з промисловими підприємствами та бізнес-структурами. Взаємодія між різними типами закладів вищої освіти сприяє розвитку комплексного підходу до навчання та підготовки кваліфікованих кадрів для ринку праці.

Мережа закладів вищої освіти Польщі [32]

Польська система вищої освіти має стародавні корені, що сягають XVI століття, коли були засновані перші університети. Найвідомішим історичним університетом є Ягеллонський університет у Кракові, заснований у 1364 році.

Після Другої світової війни польська система вищої освіти пройшла через процес модернізації та реформ. Були засновані нові університети та вищі навчальні заклади, що сприяло розвитку освіти та науки в країні.

Доступність освіти: Польща прагне забезпечити доступність вищої освіти для всіх шарів суспільства. Державні та приватні університети пропонують широкий спектр програм, а також різноманітні форми фінансування, що дозволяють більшій кількості студентів отримати вищу освіту.

Польща активно розвиває міжнародні зв'язки у сфері вищої освіти. Це включає участь у програмах обміну студентами та викладачами, спільні наукові проекти та програми подвійних ступенів.

У Польщі є різноманітні типи вищих навчальних закладів, від класичних університетів до технічних та медичних академій. Кожен регіон країни має свої особливості та спеціалізації в галузі вищої освіти.

Польські університети все більше визнані світовим співтовариством за їхню якість та конкурентоспроможність. Вони активно залучаються до міжнародних рейтингів та здійснюють співпрацю з провідними університетами світу.

Мережа закладів вищої освіти Румунії [15]

Румунія має динамічну історію університетської освіти, яка почала формуватися у XIX столітті. Найстаріші університети країни, такі як Бухарестський та Ясський університети, були засновані у другій половині XIX століття.

Після падіння комуністичного режиму в 1989 році, румунська система вищої освіти пройшла через процес модернізації та реформ. Були впроваджені нові навчальні програми, змінено структуру та методи навчання, а також підвищено якість освіти та наукових досліджень. Румунія активно працює над забезпеченням доступності вищої освіти для всіх шарів населення. Державні університети пропонують різні програми стипендій та фінансування, щоб забезпечити можливість навчання для студентів із різних соціальних та економічних шарів.

Румунія також активно сприяє розвитку міжнародних зв'язків у сфері вищої освіти. Це включає участь у програмах обміну студентами та викладачами, міжнародних наукових конференціях та спільних наукових проектах.

У Румунії є різноманітні типи вищих навчальних закладів, від університетів загального профілю до спеціалізованих технічних та медичних університетів. Кожен регіон країни має свої особливості та специфічність у галузі вищої освіти.

Румунські університети все більше звертають увагу на підвищення якості освіти та наукових досліджень, а також на свою конкурентоспроможність у міжнародному контексті. Вони активно

залучаються до міжнародних рейтингів та здійснюють співпрацю з університетами з усього світу.

Висновки до другого розділу

У порівнянні мережі закладів вищої освіти в центральних і східних країнах Європейського Союзу видно як спільні риси, так і відмінності, які впливають на їхній розвиток і функціонування. Польща, Чехія та країни Балтії — Естонія, Латвія та Литва — хоча і мають спільну історичну спадщину і входять до ЄС, проте мають свої унікальні особливості та відмінності в організації та структурі вищої освіти.

У Польщі вища освіта пережила значний розвиток протягом останніх десятиліть. Це виявляється у зростанні кількості вишів, розширенні навчальних програм та підвищенні якості освіти. Країна активно інвестує у вищу освіту, створюючи стимули для досліджень та інновацій. У Чехії також спостерігається збільшення кількості закладів вищої освіти та зростання популярності серед міжнародних студентів, завдяки високому стандарту навчання та доступним вартостям.

Щодо країн Балтії, вони також активно розвивають свою систему вищої освіти, зосереджуючись на інноваціях, дослідженнях та підвищенні міжнародного співробітництва. Це відображається у збільшенні кількості програм навчання англійською мовою, розвитку міжнародних академічних обмінів та підвищенні мобільності студентів та викладачів.

Незважаючи на спільні тенденції, існують відмінності в системах вищої освіти кожної країни. Наприклад, Польща стала однією з найпопулярніших країн для міжнародних студентів в Центральній Європі, тоді як Чехія має більшу концентрацію престижних університетів, сфокусованих в окремих спеціальностях. Країни Балтії, хоча і зазнали впливу своїх сусідів, проте акцентують увагу на інноваціях та технологічному розвитку, а не на міжнародному залученні чи розвитку бренду у певній галузі.

У центральних і східних країнах ЄС спостерігається загальне зростання інвестицій у сферу освіти, що включає фінансування вищої школи. Це свідчить про загальний розвиток освітньої системи в регіоні.

Багато країн в цьому регіоні намагаються стимулювати наукові дослідження в університетах шляхом надання грантів та інших форм фінансування, що сприяє розвитку вищої освіти та збільшенню її престижності.

Центральні і східні країни ЄС активно взаємодіють у рамках міжнародних програм обміну студентами та викладачами, що дозволяє сприяти мобільності і підвищує рівень міжнародного співробітництва.

Рівень фінансування вищої освіти може варіюватися в різних країнах цього регіону. Деякі країни можуть виділяти більше коштів на освіту, ніж інші, що впливає на їхній розвиток і конкурентоспроможність.

Джерела фінансування освітньої мережі можуть також відрізнятися. Деякі країни можуть полагатися переважно на державні кошти, тоді як інші можуть активно залучати приватні інвестиції або меценатську підтримку.

Системи надання грантів та стипендій можуть мати різні характеристики в різних країнах. Наприклад, в деяких країнах можуть існувати спеціальні програми для підтримки талановитих студентів, тоді як в інших може бути акцент на фінансову допомогу для студентів з низьким доходом.

Роль приватного сектору у фінансуванні вищої освіти може також варіюватися. Деякі країни можуть активно залучати приватні університети та спонсорів, тоді як інші можуть покладатися переважно на державні кошти.

У багатьох центральних і східних країнах ЄС спостерігається централізована система управління освітньою мережею вищої школи. Це означає, що вищі навчальні заклади підпорядковані центральним урядовим або регіональним управлінням, які встановлюють норми та політики.

Багато країн пройшли через період реформ та модернізації своєї системи вищої освіти, в результаті чого були прийняті нові закони, положення та стандарти, спрямовані на підвищення якості та конкурентоспроможності.

У процес управління освітньою мережею вищої школи включені різноманітні стейкхолдери, такі як урядові органи, університетські адміністрації, академічна спільнота, студентські організації та промислові партнери.

У кожній країні можуть існувати відмінності у структурі та організації управління освітньою мережею вищої школи. Деякі країни можуть мати більш централізовану систему з участю центрального уряду, тоді як інші можуть передбачати більшу автономію для університетів.

У деяких країнах приватні університети мають значний вплив на систему вищої освіти та можуть мати власні методи управління, тоді як в інших країнах держава має більшу роль у цьому процесі.

Рівень участі різних стейкхолдерів у процесі управління освітньою мережею вищої школи може варіюватися в залежності від, зокрема, національної політики щодо взаємодії бізнесу та освітніх інституцій.

Отже, можна зробити висновок, що мережа закладів вищої освіти в центральних і східних країнах Європейського Союзу стала більш диверсифікованою та конкурентоспроможною, привертаючи студентів з усього світу своєю доступністю. Збільшення кількості програм міжнародного обміну та спільних наукових проектів може сприяти подальшому розвитку систем вищої освіти в регіоні. Разом з тим, локальна специфіка змушує різні країни не тільки залучати студентів своєю доступністю, а і обирати галузевий чи технологічний фокус, намагаючись конкурувати з іншими країнами ЄС не тільки відкритістю, а і на якісному рівні.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ КАНДИДАТАХ У ЧЛЕНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

3.1. Розвиток мереж закладів вищої освіти в Україні [1-2]

Історія вищої освіти в Україні - це складний процес, що почався ще в ХІХ столітті. Завдяки розвитку освітянських ідей і появі потреби в освічених кадрах, на теренах України з'явилися перші університети. Вони стали важливими інтелектуальними центрами, де вчені обмінювалися знаннями та досвідом.

Під час радянського періоду система вищої освіти в Україні пережила реформи, що спрямовувалися на створення єдиного централізованого управління. Великі університети стали центральними точками формування наукових кадрів, а їх програми навчання підпорядковувалися центральній ідеології. Однак, після розпаду СРСР, система освіти України виявилася перед новими викликами та можливостями.

Сучасна система вищої освіти в Україні є результатом різних ініціатив та реформ, спрямованих на розширення доступу до освіти та забезпечення якісного навчання.

Сучасна вища освіта в Україні пройшла складний шлях розвитку, що включав в себе серію реформ, спрямованих на адаптацію до сучасних викликів та стандартів, встановлених світовим освітнім співтовариством.

Після розпаду СРСР в 1991 році Україна стала стикатися з необхідністю реформування своєї системи вищої освіти. У цей період відбулися перші спроби переходу до нових принципів організації освіти, включаючи децентралізацію управління, розвиток конкуренції між університетами та впровадження нових підходів до оцінки якості навчання.

Одним із ключових етапів в історії реформ вищої освіти в Україні був перехід до принципів Європейського простору вищої освіти, відомого як болонський процес. Цей перехід, який розпочався у 2005 році, передбачав стандартизацію навчальних програм, впровадження трьохциклової системи вищої освіти (бакалаврат, магістратура, докторантура), а також зміну системи оцінювання та акредитації університетів.

З кінця 2000-х років актуальним питанням стала оптимізація мережі закладів вищої освіти. Уряд України розпочав процес оптимізації освітньої мережі, спрямований на зменшення кількості університетів та зосередження ресурсів на найбільш перспективних та ефективних закладах. Ця реформа передбачала об'єднання та ліквідацію деяких університетів, створення мережі спеціалізованих центрів та установ, а також розвиток партнерських відносин між вищими навчальними закладами.

Державні університети залишаються основною складовою системи вищої освіти. Вони отримують значну підтримку від держави та виконують ключову роль у забезпеченні доступності освіти для всіх верств населення. Такі університети зазвичай мають різноманітні факультети та інститути, що пропонують широкий спектр програм навчання.

Приватні університети стали все більш популярними в останні десятиліття. Вони пропонують альтернативний підхід до освіти та навчання, часто спеціалізуючись на конкретних галузях або інноваційних програмах. Фінансування таких університетів здебільшого здійснюється за рахунок плати від студентів та інвестицій від приватних компаній.

Поза університетами, існують також академії, інститути, коледжі та технікуми, які пропонують різноманітні програми з підготовки фахівців у різних сферах. Вони забезпечують освіту на різних рівнях, починаючи від середньої освіти до підготовки магістрів та докторів наук.

Управління системою вищої освіти в Україні здійснюється через Міністерство освіти та науки. Воно відповідає за розробку та впровадження освітніх політик, а також за розподіл бюджетних коштів між різними закладами.

Фінансування провідних університетів здебільшого надається з державного бюджету, але вони також можуть отримувати додаткові кошти через дослідницькі гранти, спонсорські внески та інші джерела. Приватні університети зазвичай фінансуються за рахунок плати від студентів, а також можуть отримувати пожертвування та гранти від філантропів.

Університети в Україні активно співпрацюють між собою, спільно розробляючи та реалізуючи проекти та програми. Вони обмінюються досвідом, ресурсами та знаннями, сприяючи розвитку науки та освіти в країні.

Ця взаємодія може включати обмін студентами та викладачами, спільні наукові дослідження, а також участь у спільних міжнародних проектах. Вона допомагає університетам вирішувати складні завдання, залучаючи до спільної діяльності велику кількість ресурсів та експертів.

3.2. Розвиток мереж закладів вищої освіти в інших державах зі статусом кандидатів у члени Європейського Союзу

Мережа закладів вищої освіти Албанії [41]

Вища освіта в Албанії зазнала значних трансформацій протягом останніх десятиліть, відображаючи зміни в політичному, економічному та соціокультурному контексті країни. В цій роботі ми розглянемо систему вищої освіти в Албанії, вивчимо освітню мережу вищих навчальних закладів, їх управління та фінансування, а також взаємодію університетів та дотримання якості освіти.

Система вищої освіти в Албанії включає декілька типів закладів, які надають різні рівні освіти. Зокрема, це університети, вищі школи та академії. Університети зазвичай пропонують більш широкий спектр програм, в той час як вищі школи можуть спеціалізуватися на конкретних галузях або предметах.

В Албанії функціонує 15 головних державних університетів, розташованих у різних містах країни, включаючи Університет Тирани, який є найбільшим та найстарішим закладом вищої освіти. Крім того, в країні діє 44 приватних коледжів та університетів, які доповнюють державну систему вищої освіти.

Освітня мережа вищої школи в Албанії є розгалуженою та різноманітною. У країні існують як державні, так і приватні навчальні заклади. Державні університети та вищі школи, такі як Тиранський університет чи Університет Дурреса, грають ключову роль у системі вищої освіти. Однак приватні університети, такі як Університет "Лючіан Блер", також мають значний вплив.

Управління системою вищої освіти в Албанії здійснюється через різні міністерства та агентства, такі як Міністерство освіти, спорту та молоді або Національне агентство з питань вищої освіти та науки. Щодо фінансування, основна частка бюджету призначається науковим дослідженням та

інфраструктурним витратам, однак, в останні роки, зростає увага до фінансування стипендій та підтримки студентів.

Взаємодія між університетами в Албанії може здійснюватися через різні канали, включаючи наукові дослідження, студентську обміну та спільні програми. Багато університетів мають партнерські відносини з закордонними університетами, що сприяє міжнародному обміну знаннями та досвідом.

Дотримання якості освіти в Албанії відбувається через акредитаційні процеси та систему оцінювання якості навчання. Агентство з акредитації вищої освіти та професійної освіти відповідає за оцінку та акредитацію закладів вищої освіти в Албанії. Воно проводить регулярні перевірки для забезпечення відповідності стандартам якості та сприяє безперервному вдосконаленню освітніх програм.

Мережа закладів вищої освіти Боснії і Герцеговини [27]

Формування мережі закладів вищої освіти у Боснії і Герцеговині напряму пов'язано з історією країни та міжнародними стосунками з сусідніми країнами. Це ж стосується і самого навчання у ЗВО цієї держави. Наприклад, освітній процес зазвичай відбувається на боснійській, сербській та хорватській мовах, що відображає міжетнічну природу країни.

Мережа закладів вищої освіти у Боснії та Герцеговині різноманітна і охоплює як державні, так і приватні установи. Вона включає університети, які надають широкий спектр дисциплін, а також спеціалізовані інститути та коледжі з певним академічним фокусом.

Управління вищою освітою у Боснії та Герцеговині зазвичай здійснюється на рівні країни та регіонів. Державні університети зазвичай фінансуються з державного бюджету, але можуть отримувати також і додаткові кошти з джерел, таких як дослідницькі гранти та пожертвування, дотуватись місцевим бюджетом. Приватні заклади вищої освіти фінансуються в основному за рахунок плати студентів та спонсорської підтримки.

Університети у Боснії та Герцеговині співпрацюють як на національному, так і на міжнародному рівнях. Наразі освітня політика держави сфокусована, зокрема, на розбудові співпраці в рамках мережі ЗВО та з освітніми закладами інших країн.

Багато університетів у Боснії та Герцеговині беруть участь у програмах обміну студентами, які дозволяють студентам проводити семестр або академічний рік в університетах партнерах у різних країнах. Також важливою є програма обміну викладачами, яка сприяє обміну академічним досвідом та знаннями.

Університети активно співпрацюють у проведенні спільних досліджень та проектів з різних галузей науки і технологій. Це може включати спільні грантові проекти, наукові конференції та публікації.

Також організують та беруть участь у міжнародних конференціях, семінарах та робочих групах, де обмінюються досвідом та інноваціями у галузі освіти та досліджень.

Університети можуть брати участь у міжнародних партнерствах та мережах, які спрямовані на спільний розвиток освітніх програм, обмін ресурсами та підтримку наукових досліджень.

Мобільність студентів та викладачів: Університети сприяють мобільності студентів та викладачів, що включає в себе можливість проходження стажу, студентських практик або навчання за кордоном. Це дозволяє розширити горизонти та знайомитися з новими культурами та методами навчання.

Питання дотримання якості освіти в Боснії та Герцеговині включає атестацію та акредитацію закладів вищої освіти, а також впровадження стандартів якості навчальних програм та процесів навчання. Уряд та міжнародні організації активно працюють над покращенням системи забезпечення якості вищої освіти.

Мережа закладів вищої освіти Грузії [34]

Освітня система вищої освіти в Грузії має декілька важливих компонентів, що складають основу для якісного навчання та наукових досліджень. Основні складові системи вищої освіти Грузії включають університети, академії, інститути та коледжі. Освітні заклади у Грузії пропонують широкий спектр програм, від бакалаврів до докторських ступенів у різних галузях знань.

Основна частина вищої освіти в Грузії - це університети. Вони надають широкий спектр програм з різних галузей знань, таких як гуманітарні науки, природничі науки, інженерія, медицина, економіка та інші. Деякі з найвідоміших університетів у Грузії включають Тбіліський державний університет, Батумський штатний університет, Кутаїський державний університет, Грузинський технічний університет та інші.

Крім університетів, вища освіта в Грузії також представлена академіями та інститутами. Ці заклади спеціалізуються у вузьких галузях знань, таких як мистецтво, спорт, музика, театр, технології та інші. Вони надають студентам можливість глибше вивчати свої обрані предмети та розвивати свої навички у специфічних сферах.

Коледжі також грають важливу роль у системі вищої освіти в Грузії. Вони зазвичай спеціалізуються на практичній освіті та професійній підготовці в різних галузях, таких як торгівля, техніка, технології, готельно-ресторанний бізнес та інші.

Мережа закладів вищої освіти Північної Македонії [37]

Держава має різноманітні типи закладів вищої освіти, включаючи університети, академії, коледжі та технічні виші. Ці різноманітні типи закладів надають студентам можливість вибору відповідно до їхніх інтересів та цілей.

Заклади вищої освіти в Північній Македонії можуть бути спеціалізовані у різних галузях знань, таких як гуманітарні науки, соціальні науки, природничі науки, інженерія, медицина та інші.

Система вищої освіти в Північній Македонії зазвичай визначається як високоякісна, зокрема через акредитацію програм та інституцій. Багато закладів мають міжнародне визнання та здійснюють активну наукову діяльність.

Багато закладів вищої освіти в Північній Македонії співпрацюють з міжнародними університетами та організаціями, що сприяє обміну студентами, викладачами та дослідниками, а також розвитку міжнародних програм та проектів.

Система вищої освіти в Північній Македонії також відома своєю доступністю, оскільки багато закладів пропонують програми зі зниженими вартостями навчання, стипендії для талановитих студентів та інші форми фінансової підтримки.

В цілому, система вищої освіти в Північній Македонії відображається як розвинена, різноманітна та доступна, що надає студентам можливості для отримання якісної національної освіти в різних галузях знань.

Мережа закладів вищої освіти Сербії [8, 29]

У системі вищої освіти Сербії відбуваються значні зміни та розвиток, відображаючи важливі аспекти освітньої політики та суспільних потреб. Аналізуючи мережу закладів вищої освіти Сербії, можна виділити кілька ключових моментів.

По-перше, система вищої освіти у Сербії включає університети, факультети, академії, коледжі та інші вищі навчальні заклади. Ця різноманітність дозволяє студентам обирати програми та інституції відповідно до їхніх інтересів та мети освіти.

По-друге, спеціалізація закладів вищої освіти відображає ключові галузі розвитку країни. Важливими напрямками є технології, інженерія, медицина, гуманітарні та соціальні науки. Зокрема, останні роки спостерігається зростання інтересу до STEM-освіти (наука, технології, інженерія та математика), що відображає потребу у кваліфікованих кадрах у сучасному технологічному світі.

По-третє, Сербія активно працює над забезпеченням якості освіти шляхом акредитації програм та інститутів. Це важливий крок для забезпечення високої якості навчання та міжнародного визнання дипломів.

Нарешті, інтеграція з міжнародними освітніми програмами та проектами є ще однією важливою тенденцією. Співпраця з міжнародними університетами та організаціями допомагає підвищити якість освіти та забезпечити студентам можливості для міжнародного обміну та дослідницької роботи.

Узагальнюючи, сучасна система вищої освіти у Сербії характеризується різноманітністю закладів та програм, спрямованих на ключові галузі розвитку країни. Забезпечення якості та міжнародної співпраці є важливими складовими цієї системи, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності сербської освіти у світовому контексті.

Мережа закладів вищої освіти Туреччини [28]

Сучасна ситуація з вищою освітою в Туреччині та головні тенденції: Вплив авторитарної влади, централізованості та релігійності.

У сучасній Туреччині система вищої освіти є складною мережею закладів, що відображає вплив різних аспектів політичного, соціокультурного

та релігійного середовища. Однією з визначних особливостей є вплив авторитарної влади на освітні процеси та інституції.

Централізованість управління вищою освітою є ще однією ключовою характеристикою турецької системи. Уряд Туреччини має значний контроль над університетами та їхніми рішеннями, що може впливати на автономію навчальних закладів та вільність академічної діяльності.

Релігійні аспекти також впливають на систему вищої освіти в Туреччині. Наприклад, деякі університети мають ісламську спрямованість та надають освіту з релігійних та духовних аспектів. Крім того, релігійна ідентичність може впливати на культурні та соціальні аспекти навчального процесу та життя студентів.

Порівнюючи з ситуацією у Сербії, можна відзначити деякі важливі відмінності. У Туреччині вища освіта підпорядкована більш жорсткій централізованій системі з більшою увагою до політичних та релігійних аспектів. У той час як у Сербії, не дивлячись на вплив політики та релігії, освітня система може мати більшу автономію та розмаїтість.

Вплив релігії на освітню мережу в Туреччині є значним і відображається на різних рівнях освітньої системи, починаючи від шкіл і закінчуючи вищими навчальними закладами.

Якщо у турецьких школах існують дві основні системи освіти: секулярна та релігійна (імам-хатип). Імам-хатип - це спеціалізовані школи, де, крім загальної освіти, великий акцент робиться на вивченні ісламської релігії та традицій. Ці школи підтримуються державою і грають важливу роль у формуванні ісламської ідентичності серед учнів.

У закладах вищої освіти релігійний вплив менш системний та обмеженіший. Проте у Туреччині також існують університети, які засновані на ісламських принципах та надають освіту з релігійних наук. Такі університети часто спеціалізуються на вивченні ісламської теології,

філософії, історії та інших аспектів ісламу. Деякі з них навіть можуть мати певну ступінь автономії від загальної освітньої системи країни.

Вплив релігії на освітню мережу в Туреччині також відображається у культурних аспектах навчального процесу та життя студентів. Релігійні обряди, свята та традиції можуть мати велике значення для студентів і впливати на їхнє навчання та соціальну взаємодію. Такі традиції можуть впроваджуватись у організацію навчального процесу, впливати на управління освітньою мережею, співпрацю з ЗВО інших країн.

Важливо відзначити, що вплив релігії на освітню мережу в Туреччині може варіювати в залежності від політичних та культурних тенденцій у країні. Протягом останніх десятиліть спостерігалася зміна у рівні релігійності у турецькому суспільстві, що може вплинути на співвідношення секулярних та релігійних аспектів в освіті.

Мережа закладів вищої освіти Чорногорії [31]

Мережа вищої освіти у Чорногорії включає університети, вищі школи, технічні та професійні коледжі. Ця різноманітність дозволяє студентам обирати програми та інституції відповідно до їхніх інтересів та потреб.

Якість освіти є однією з ключових проблем у системі вищої освіти в Чорногорії. Незважаючи на деякі досягнення, багато закладів потребують подальшого розвитку та модернізації, щоб відповідати вимогам сучасного світу.

Міжнародна співпраця стає все важливішою для вищої освіти в Чорногорії. Багато університетів та коледжів активно співпрацюють з міжнародними партнерами, що сприяє обміну студентами та викладачами, проведенню спільних досліджень та розвитку міжнародних програм.

Так само пріоритезується інтерес до інновацій та дослідницької діяльності в системі вищої освіти. Університети та наукові інститути активно

працюють над розвитком нових технологій та наукових відкриттів, сприяючи розвитку економіки та суспільства.

Однією з важливих проблем вищої освіти в Чорногорії є фінансування. Деякі вищі навчальні заклади стикаються з фінансовими труднощами, що може обмежувати їхню здатність надавати якісну освіту. Крім того, доступність вищої освіти може бути обмеженою для деяких груп населення через високі вартості навчання та відсутність фінансової підтримки.

У Чорногорії існує двомовний контекст, де використовуються як чорногорська, так і сербська мови. Це впливає на освітній процес, оскільки деякі університети надають навчання як на чорногорській, так і на сербській мовах, отримуючи переваги таким чином. Мовна політика може мати важливе значення для формування ідентичності та культурного розвитку студентів.

Висновки до третього розділу

Розглянувши мережі закладів вищої освіти в країнах кандидатах у члени ЄС і Україні, можна визначити ряд важливих аспектів та відмінностей, а також спостерігати ключові тенденції розвитку освіти в цих країнах.

У країнах кандидатах у члени ЄС, таких як Чорногорія, Туреччина та Сербія, система вищої освіти характеризується різноманітністю закладів та програм. Університети та вищі навчальні заклади активно розвиваються відповідно до стандартів ЄС, розширюють спектр навчальних напрямів та надають доступ до якісної освіти для різних груп населення. Зокрема, спостерігається зростання інтересу до STEM-освіти та поглиблення міжнародної співпраці у сфері освіти та досліджень.

Порівнюючи з цим, система вищої освіти в Україні також розвивається, але зустрічає виклики, пов'язані з війною. Незважаючи на значну кількість університетів і вищих навчальних закладів, деякі із них стикаються з проблемами, пов'язаними з переосмисленням навчальних програм та підготовкою висококваліфікованих кадрів. Проте українська система вищої освіти також виявляє тенденцію до розвитку, про що свідчить поступове прийняття європейських стандартів, активна участь у міжнародних освітніх програмах та зусилля з підвищення якості освіти.

Таким чином, не дивлячись на певні відмінності, у країнах кандидатах у члени ЄС та Україні спостерігається загальна тенденція до покращення системи вищої освіти. Це свідчить про важливість освіти як основи економічного та соціального розвитку, а також про прагнення країн до забезпечення якісної освіти для своїх громадян у відповідності зі світовими стандартами.

Системи управління закладами вищої освіти в країнах кандидатах у Європейський союз можуть відрізнятися і залишатися схожими в деяких аспектах через різниці в історичних, культурних, політичних та економічних умовах кожної країни.

Системи управління можуть відрізнятися в залежності від правових рамок, які регулюють освітній сектор. Наприклад, одна країна може мати більш централізовану систему управління, де рішення приймаються на рівні центрального уряду, тоді як інша країна може надавати більше автономії закладам вищої освіти.

Рівень фінансування може суттєво відрізнятися в країнах кандидатах до ЄС через різні економічні умови та політики управління державним бюджетом. Це може впливати на рівень доступності та якості освіти, а також на можливості для розвитку інфраструктури та наукових досліджень.

Рівень академічної свободи може відрізнятися в різних країнах залежно від ступеня втручання держави в управління освітніми закладами та свободи викладачів та студентів у проведенні досліджень та навчанні.

Багато країн кандидатів у ЄС працюють над гармонізацією своїх стандартів освіти з європейськими нормами та вимогами. Це допомагає підвищити якість освіти та робить їхні дипломи більш привабливими для міжнародного ринку праці.

Заклади вищої освіти у країнах кандидатах у ЄС активно співпрацюють з іншими європейськими та світовими університетами у проведенні спільних досліджень, обміні студентами та викладачами, що сприяє зближенню систем управління.

У країнах кандидатах до ЄС спостерігається зростання інтересу до інноваційних програм та технологій у вищій освіті, що створює сприятливі умови для розвитку наукових досліджень та впровадження новітніх методик навчання.

Країни можуть використовувати різні джерела для фінансування вищої освіти, такі як державні бюджети, плати за навчання, благодійні внески, дотації від приватних компаній тощо. Наприклад, у деяких країнах може бути більший акцент на громадському фінансуванні через податки, тоді як у інших більше уваги приділяється приватним джерелам.

Відрізняються також механізми розподілу фінансування між різними закладами вищої освіти. Деякі країни можуть надавати фінансування в залежності від показників якості та результатів, тоді як інші країни можуть використовувати більш традиційні підходи.

Рівень участі приватного сектору у фінансуванні вищої освіти також може відрізнятися в різних країнах. У деяких країнах приватні університети та навчальні заклади можуть залежати від внесків студентів або спонсорів, тоді як у інших державах цей внесок може бути меншим.

Багато країн кандидатів у ЄС надають державне фінансування вищій освіти як одне з основних джерел фінансування. Це може бути здійснене через різні програми та інструменти, такі як гранти, субсидії, державні замовлення тощо.

Країни кандидати у ЄС також можуть співпрацювати з міжнародними організаціями та фондами для отримання додаткового фінансування. Це може включати гранти для досліджень, програми обміну студентами та викладачами, а також інші проекти співпраці.

Усі ці країни спрямовують свої зусилля на підвищення якості вищої освіти, що може відобразитися у внутрішніх політиках фінансування та вимогах до університетів щодо якості навчання та дослідницької роботи.

ВИСНОВКИ

У проведенні аналізу розвитку мережі закладів вищої освіти в Україні, країнах Європейського Союзу та інших країнах зі статусом кандидата у члени ЄС стало очевидним, що ця тема має великий потенціал для подальших досліджень та аналізу.

Проте на цьому етапі важливо проаналізувати досягнення завдання вже проробленого дослідження.

Було проаналізовано категорійно-понятійний апарат: «освітня мережа», «заклад вищої освіти», «мережа закладів вищої освіти», «якість освіти», «рейтинги якості освіти», «європейський простір вищої освіти». Приділено особливу увагу поняттю «мережа закладів вищої освіти».

З метою визначення та порівняння основних особливостей і тенденцій розвитку мереж закладів вищої освіти України, інших кандидатів у члени ЄС та країн ЄС було проаналізовано джерела з теми дослідження. Виокремлено особливості для кожної групи, проаналізовано специфіку розвитку мереж в різних країнах ЄС.

На основі аналізу з'ясовано які тенденції та особливості характерні для Української мережі закладів вищої освіти, мереж закладів освіти інших кандидатів у члени ЄС та країн ЄС.

Грунтуючись на викладеному аналізі, висновках кожного розділу, необхідно зафіксувати великий потенціал використання досвіду країн ЄС та інших кандидатів у члени для проведення реформ пов'язаних з освітньою мережею. Зокрема, визначено спільні характеристики країн ЄС, які можуть бути орієнтиром для реформувань української мережі закладів освіти. Також визначено специфічність та різноманітність підходів до мережі ЗВО у різних країнах, яка не перешкоджає співпраці на рівні ЄС. Всі ці приклади можуть слугувати прикладами для варіантів розвитку реформ української мережі, які зроблять її конкурентною та унікальною, проте забезпечать можливості для співпраці з чинними та майбутніми членами ЄС.

Незважаючи на те, що кожна країна має свої унікальні особливості та виклики у сфері вищої освіти, порівняння їх мережі закладів дозволяє виявити як спільні тенденції, так і відмінності, що можуть бути важливими для розвитку в цьому секторі.

На основі аналізу можна зробити кілька ключових висновків:

- **Різноманітність структури та організації:** Кожна країна має власну модель організації вищої освіти, яка відображає її історичні, культурні та політичні контексти. У країнах ЄС існують як централізовані, так і децентралізовані системи, що впливає на розвиток та регулювання вищої освіти.
- **Фінансування та доступність:** Хоча багато країн ЄС і кандидатів у члени ЄС вкладають значні ресурси у вищу освіту, все ще існують проблеми з доступністю та соціальною рівністю в цьому секторі. Україна також стикається з викликами у забезпеченні фінансування та доступності вищої освіти для всіх шарів суспільства.
- **Якість освіти та міжнаціональна співпраця:** Значна увага приділяється підвищенню якості вищої освіти та розвитку міжнаціональної співпраці в рамках програм обміну студентів, спільних дослідницьких проєктів та інших ініціатив. Це сприяє обміну знаннями та культурному взаєморозумінню.
- **Адаптація до змін:** З розвитком технологій та зміною потреб ринку праці, університети з усіх країн, включаючи Україну та країни ЄС, повинні постійно адаптуватися та модернізуватися, щоб забезпечити відповідність вимогам сучасного суспільства.

Системи фінансування вищої освіти значно відрізняються в різних країнах Європейського Союзу, країнах-кандидатах у члени ЄС та Україні.

В більшості країн ЄС держава відіграє ключову роль у фінансуванні вищої освіти. Це може включати в себе державні гранти для університетів, підтримку досліджень та інвестиції у структурні програми розвитку.

У деяких країнах ЄС існують платні програми вищої освіти, особливо на магістерському рівні або для іноземних студентів. Проте вони часто доповнюються системами стипендій та фінансовою підтримкою для студентів.

У країнах ЄС спостерігається тенденція до розширення джерел фінансування вищої освіти, таких як спонсорські програми з приватних компаній, фонди або філантропічні організації.

Багато країн, які прагнуть стати членами ЄС, стикаються з великою залежністю вищої освіти від державного фінансування. Це може бути обмежене через економічні або політичні чинники.

У країнах-кандидатах у члени ЄС може спостерігатися нестабільність фінансування через політичні та економічні кризи. Це може призводити до зменшення бюджетних коштів, виділених на вищу освіту.

Багато країн-кандидатів у члени ЄС стикаються з потребою в реформах у сфері фінансування вищої освіти, щоб забезпечити сталість і доступність освіти.

Україна має низький рівень державного фінансування вищої освіти порівняно з країнами ЄС. Це може обмежувати розвиток та якість освіти.

Вища освіта в Україні частково фінансується шляхом платних програм, особливо на магістерському та докторському рівнях. Це може створювати бар'єри для доступу до освіти для деяких груп населення.

Україна активно працює над реформами в сфері вищої освіти, зокрема у сфері фінансування, з метою покращення якості освіти та забезпечення доступності для всіх шарів суспільства.

Порівняння стандартів та якості освіти в країнах Європейського Союзу, країнах-кандидатах у члени ЄС та Україні дозволяє виявити певні відмінності та спільні риси в цих системах.

Більшість країн ЄС мають високі стандарти якості освіти та системи акредитації, що гарантують відповідність навчальних програм та закладів вищої освіти встановленим критеріям.

Вищі навчальні заклади в країнах ЄС зазвичай мають високу міжнародну репутацію та визнання, що сприяє притяганню студентів та вчених з усього світу.

Багато університетів в ЄС активно залучені до дослідницьких програм та мають розвинені наукові структури, що сприяє якісному забезпеченню освіти та інноваційному розвитку.

Багато країн-кандидатів у члени ЄС активно працюють над адаптацією своїх освітніх систем до стандартів Європейського Союзу, щоб забезпечити відповідність вимогам ЄС щодо якості та академічних стандартів.

У країнах-кандидатах у члени ЄС може спостерігатися різна якість освіти в різних регіонах чи університетах. Це може бути пов'язане зі структурними або фінансовими проблемами.

Багато країн-кандидатів у члени ЄС зіткнулися з потребою в серйозних реформах у сфері вищої освіти, включаючи модернізацію навчальних програм, підвищення якості викладання та забезпечення доступності для всіх шарів суспільства.

Україна ще перебуває на шляху адаптації своїх освітніх стандартів до міжнародних та європейських вимог. Хоча існують певні національні стандарти, вони можуть відрізнятися від міжнародних.

Україна стикається з викликами щодо забезпечення якості освіти, включаючи нестабільність фінансування, корупційність та відстеження якості викладання.

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та програмами, що сприяє підвищенню якості освіти та міжнародному обміну досвідом.

Порівняння обсягів освітніх мереж у країнах Європейського Союзу, країнах-кандидатах у члени ЄС та Україні може варіюватися залежно від багатьох факторів, таких як демографічні зміни, економічний розвиток, політичні реформи та стратегічні цілі кожної країни. Нижче наведено загальні риси, які найбільше притаманні кожній з цих груп країн:

В багатьох країнах ЄС спостерігається тенденція до консолідації університетських мереж, зокрема шляхом злиття або поглинання менших університетів. Це може бути спрямовано на підвищення ефективності та якості освіти, а також на зменшення адміністративних витрат.

Деякі країни ЄС спрямовують зусилля на спеціалізацію університетів у певних галузях або розвиток нових напрямків освіти, що відповідають вимогам сучасного ринку праці та технологічному розвитку.

Багато країн ЄС активно співпрацюють з іншими країнами ЄС та міжнародними партнерами у сфері вищої освіти, що може призвести до збільшення мережі університетів за рахунок партнерських програм та проектів.

У країнах-кандидатах у члени ЄС може спостерігатися різноманітність обсягів освітніх мереж, залежно від їх історичного розвитку, демографічних та економічних чинників.

Багато країн-кандидатів у члени ЄС зосереджені на пошуку оптимальних стратегій розвитку освітніх мереж, щоб забезпечити якість освіти та відповідати вимогам сучасного світу.

У деяких країнах-кандидатах у члени ЄС може бути акцент на збереження доступності вищої освіти для всіх шарів суспільства, що може призвести до збільшення кількості університетів.

Україна може спостерігати тенденцію до розвитку нових університетів, особливо в регіональних центрах або в зручних для студентів місцях.

В Україні також активно працюють над модернізацією своєї системи вищої освіти через реформи, що може включати як реорганізацію існуючих університетів, так і створення нових.

Україна може звертати увагу на збереження регіонального балансу у доступності вищої освіти, що може призвести до збільшення кількості університетів у регіонах з низьким рівнем освіти.

Подальший розвиток мережі закладів вищої освіти в Україні та країнах ЄС, а також країнах-кандидатах у члени ЄС, потребує комплексного підходу, що враховує національні особливості, але й орієнтується на міжнародний досвід та кращі практики. Такий підхід сприятиме подальшому підвищенню якості освіти, розвитку наукових досліджень та інновацій, а також забезпечить конкурентоспроможність на міжнародному ринку освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. "Реформування вищої освіти і Болонський процес"; І. Жовта; 2016.
2. "Реформування мережі вищих освітніх навчальних закладів України в контексті Болонського процесу"; В.В. Бунда, Ф.Г. Ващук; 2008.
3. "Austria's higher education system has four sectors, Federal Ministry of Education, Science and Research"; 2018.
4. "Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation. Lithuania Overview"; 2016.
5. "DGES: Portuguese Higher Education System"; 2017.
6. "Education and Training Monitor 2023, Latvia"; 2011.
7. "Education and Training Monitor 2023, Netherlands"; 2023.
8. "Education and Training Monitor 2023, Serbia"; 2022.
9. "Education for all: the quality imperative; EFA global monitoring report 2005; summary"; Global Education Monitoring Report Team; 2005.
10. "Education in Hungary. UNESCO European Centre for Higher Education"; 1985.
11. "Education System in Estonia"; 2014.
12. "Educational networks: a key driving force for school development in a time of crisis and change"; 2021.
13. "European Higher Education Area (EHEA) - Croatia"; 2007.
14. "European Higher Education Area (EHEA) - Ireland"; 2023.
15. "European Higher Education Area (EHEA) - Romania"; 2005
16. "European Higher Education Area (EHEA) - Sweden"; 2007.
17. "Eurydice. Types of higher education institutions. Cyprus"; 2023.
18. "Eurydice. Types of higher education institutions. Denmark"; 2023.
19. "Eurydice. Types of higher education institutions. Finland"; 2023.
20. "Eurydice. Types of higher education institutions. Germany"; 2024.
21. "Eurydice. Types of higher education institutions. Hungary"; 2023.
22. "Eurydice. Types of higher education institutions. Latvia"; 2022.

- 23."Eurydice. Types of higher education institutions. Malta"; 2023.
- 24."Eurydice. Types of higher education institutions. Sweden"; 2024.
- 25."Higher education in Bulgaria. UNESCO European Centre for Higher Education"; 2003.
- 26."Higher education in France: Historical development"; Alla Durdas; 2018.
- 27."Higher Education Institutions in Bosnia and Herzegovina"; 2018.
- 28."Higher Education System, Turkey"; 2021.
- 29."Higher Education Systems and Institutions, Serbia"; 2018.
- 30."Luxembourg's Expanding Higher Education System: Responding to Global Norms"; 2016.
- 31."Network of higher education institutions of Montenegro. Eurydice"; 2024.
- 32."Network of institutions of higher education in Poland"; 2018
- 33."OECD: Overview of the higher education system in Italy"; 2021.
- 34."Private higher education in Georgia. UNESCO IIEP"; 2005.
- 35."Researching and Understanding Educational Networks"; 2010.
- 36."System Institutions International cooperation Czech Republic Alumni Research"; 2022.
- 37."The education system in the Republic of North Macedonia"; 2004.
- 38."The European Education Directory. Slovak Republic", 2021.
- 39."The European Education Directory. Spain", 2022.
- 40."The Greek Universities Network and its objectives. Greece h.e. report"; 2022.
- 41."Types of higher education institutions. Albania"; 2024.
- 42.2023 Academic Ranking of World Universities; URL:
<https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2023>
- 43.Закон України “Про вищу освіту”, редакція від 24.03.2024.
- 44.Campus France; The different types of institutes of higher education in France; URL: <https://www.campusfrance.org/en>

45. European Higher Education Area; URL:
<https://www.coe.int/en/web/higher-education-and-research/european-higher-education-area>
46. Impact Rankings 2023; URL:
<https://www.timeshighereducation.com/impactrankings>
47. Impact Rankings 2023: quality education; URL:
<https://www.timeshighereducation.com/rankings/impact/2023/quality-education>
48. QS World University Rankings 2024: Top global universities; URL:
<https://www.topuniversities.com/world-university-rankings?region=Europe>
49. Reports from the European Commission on Higher Education in Belgium; 2023.
50. The Association of Swedish Higher Education Institutions. Overview; URL:
<https://suhf.se/in-english/>
51. The Danish Higher Education System, overview; URL:
<https://ufm.dk/en/education/higher-education/the-danish-higher-education-system>
52. World Higher Education Database (WHED). Slovenia; URL:
https://www.whed.net/detail_system.php?Jjo2MF0sM0RZCmA

